

РЪКОВОДСТВО ЗА ОБУЧЕНИЕ

RE-FEM: Подкрепа за повишаване на уменията на жените предприемачи да станат устойчиви след пандемията

Автори:

Мария Златева, Ралица Жекова
Регионална агенция за предприемачество и
инновации — Варна (РАПИВ)

Съавтори:

Ниевес Гарсия Перейра, Andalucía Emprene F.P.A.
Мигел А. Моя Коладо, Andalucía Emprene F.P.A.
Сесилия Киров Фаркас, фондация SEED
Каталин Оборни, Научноизследователски институт
NETFA

Съдържание

Въведение	4
ЧАСТ I: От теория към практика	6
1.1. Процес на проектиране	6
1.2. Целеви групи	7
1.3. Нужди от обучение	7
1.4 Насоки за обучение на обучители: Обучителна програма	10
ЧАСТ II: Обучителни модули	12
2.1 Дигитална трансформация и дигитална готовност	13
2.2 Достъп до финансиране и иновации	15
ЧАСТ III: Примерно обучение и добри практики	24
ЧАСТ IV: Приложения	38
Приложение 1 Пример за въпросник преди провеждане на обучение	38
Приложение 2 Пример за въпросник след провеждане на обучение	40
Приложение 3 Тестване по модули	43
Сборът от упражнения може да бъде намерен на отворената образователна платформа на RE-FEM: https://refem.eu/open-education-platform/resources/	43
Приложение 4: Примери за добри практики, предоставени от партньорите по проекта	70

История на версиите и приноса

Версия	Дата	Автор/редактор/сътрудник	Описание/коментари
01	15/01/2024	Мария Златева, Ралица Жекова/РАПИВ	Въведение и Част I
01	17/09/2024	Ниевес Гарсия Переира, Мигел л. Моя Коладо. АЕФРА	Част III, Приложение 4
01	04/10/2024	Каталин Оборни/НЕТФА Сесилия Киров Фаркас, фондация SEED	Част II, входни данни за всички части
02	04/10/2024	Ниевес Гарсия Перейра. АЕФРА	Редакция на част III
02	06/10/2024	Мария Златева/РАПИВ	Редакция Част II, приложение 1, 2, 3
02	07/10/2024	Мария Златева/РАПИВ Каталин Оборни/НЕТФА	Финализиране на черновата
03	10/10/2024	Емилия Андонова/ОК	Оценка на качеството на черновата
03	14/10/2024	Емилия Андонова/ОК	Оценка на качеството на черновата
03	15/10/2024	Емилия Андонова/ОК	Оценка на качеството на черновата
03	16/10/2024	Емилия Андонова/ОК	Оценка на качеството на черновата
03	28/10/2024	Всички участници	Финализиране на документа въз основа на оценката на ОК

Контролен лист за документи

Изходящ номер	PR 2
Наименование на резултата	Ръководство за обучение RE-FEM: Подкрепа за повишаване на уменията на жените предприемачи да станат устойчиви след пандемията

Име на файла	RE-FEM Training Manual.docx
Главен автор	Мария Златева, РАПИВ Ралица Жекова, РАПИВ
Сътрудници	Ниевес Гарсия Перейра, АЕФРА Мигел А. Моя Коладо, АЕФРА Сесилия Киров Фаркас, SEED
Осигуряване на качество	Емилия Андонова, Душица Семенченко (IMP), Агнес Молнар Санта (Sapientia)

Въведение

Информация за проект RE-FEM

RE-FEM има за цел да подпомогне жените предприемачи чрез обучение, съобразено с техните нужди, за да поддържат бизнеса си устойчив в пост-COVID ерата. Проектът също така се стреми да отговори на нуждите на обучители и ментори в сферата на подкрепата за бизнеса и предприемачеството, работещи в областта на обучението за възрастни, като предоставя леснодостъпни, висококачествени и трансформиращи учебни инструменти.

Проектът изпълнява дейности за придобиване на **задълбочени познания** относно ситуация и нуждите на жените предприемачи (сравнително изследване), разработване на актуални, лесни за адаптиране и прилагане **образователни инструменти** (ръководство за обучение, онлайн курс), създаване на **възможности за работа** в мрежа за целевите групи и ангажиране на лицата, отговорни за разработването на политики на национално, регионално и европейско равнище, лицата, отговорни за вземането на решения, чрез **дейности по проекта** (транснационални/национални събития за разпространение на резултатите, международна група за изграждане на мрежи) Основната цел е да се насърчи развитието на женското предприемачество.

Проектът постига **4 конкретни резултата**: Доклад от проведено проучване, Ръководство за обучение, отворена образователна платформа и окончателно проучване на политиките. Тези резултати ще осигурят на жените предприемачи дигитални компетенции, по-висока устойчивост и капацитет за управление на кризи; ще предоставят на обучителите неформални и дигитални методи и инструменти за обучение; ще подобрят капацитета на партньорите по проекта и други заинтересовани страни за по-добра подкрепа на обучението за възрастни и ще засилят сътрудничеството между организациите от четворната спирала и взаимодействието между практика, изследвания и политики.

Обхват на документа

Ръководството за обучение се състои от иновативни учебни материали и концепции. Тези материали и концепции представляват основата на комплексен набор от проектни резултати, насочени към подкрепа на обучители, преподаватели и

ментори за обучение и менторство на жени предприемачи, като им предоставят отлични възможности за подобряване на уменията и компетенциите им, за да могат да отговорят на предизвикателствата, които пандемията поставя пред бизнеса и баланса между професионалния и личния живот.

Ръководството за обучение включва концепцията (програма) за разработване на обучение, учебни материали, неформални методологии, методи за самооценка, казуси и примерна програма за обучение, събрана по време на пилотните обучения, които ще се проведат в рамките на проекта RE-FEM.

Ръководството за обучение е разделено на три глави:

- *Глава 1* включва въведение, основни заключения и резултати от изследването на нуждите на жените предприемачи, описание на концепцията за учебните материали и съдържанието на ръководството;
- В *Глава 2* на документа е представена структурата на 5-те модула за обучение;
- В *Глава 3* са представени примерни обучения и добри практики, примерни графици за обучение, оценка на опита от пилотните обучения.

Цели на ръководството за обучение

Основната цел на ръководството за обучение е да се подобри достъпът на жените предприемачи до развитие на предприемачески умения в обучението за възрастни, като се фокусира върху тези с по-малко възможности. То също така има за цел да обогати обучението за възрастни в сферата на женското предприемачество извън настоящото партньорство. Благодарение на своята комплексност, адаптивност и иновативност, ръководството е уникално, тъй като предлаганите учебни материали и концепции могат да бъдат адаптирани към местния контекст, което позволява на партньорите по проекта (PPs) да подобрят своите текущи и бъдещи образователни дейности.

Специфичните цели са:

- 1) Да предостави основа за разработване на иновативни и актуални учебни материали за преподаватели, учители и ментори в обучението за възрастни;
- 2) Да осигури информация и материали за разработването на онлайн курсове;
- 3) Да обогати знанията в областта на обучението за възрастни както в рамките на партньорството, така и извън него с цел подпомагане на жените предприемачи да се справят с предизвикателствата, възникнали по време на и след COVID-19;
- 4) Повишаване на квалификацията и предоставяне на подкрепа на двете целеви групи по проекта — преподаватели/учители/ментори в обучението за възрастни и жените предприемачи;
- 5) Да ангажира други заинтересовани страни/учители/ментори в разработването и предлагането на обучение за жени предприемачи чрез устойчив достъп до материалите, създадени в рамките на проекта.

ЧАСТ I: От теория към практика

1.1. Процес на проектиране

Процесите на проектиране винаги се разделят на стъпки и етапи, за да се гарантира, че проверките и тестовете се извършват в подходящо време, за да се избегнат продължителни и скъпоструващи промени в края.

Методическите стъпки, следвани при разработването на Ръководството за обучение, са разделени на два основни етапа:

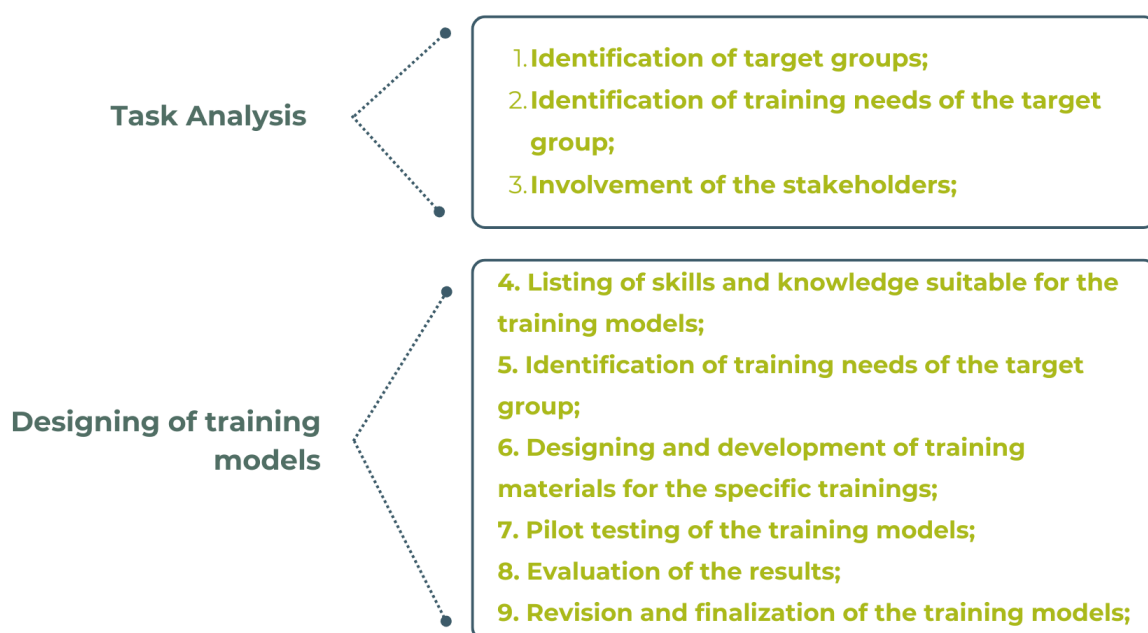
1. Анализ на задачите

Подготвителен етап, по време на който се определят целевите групи, техните нужди от обучение и участието на заинтересованите страни. На този етап се подготвя концепцията за разработване на ръководството за обучение, включително планиране и разпределение на задачите между партньорите по проекта.

2. Дизайн на модели на обучение

Дизайнът на обучителните модули включва предварителна работа по: определяне на уменията и знанията, които ще бъдат включени; разработване на структурата и съдържанието на всеки модул; проектиране и разработване на обучителните материали. Тези стъпки са последвани от пилотно тестване на обучителните модели и след това от крайните стъпки — оценка на резултатите, преглед и финализиране на моделите за обучение.

Целият процес на разработване на модели на обучение може да бъде описан в следните последователни стъпки:

Фигура 1: Стъпки за разработване на модел на обучение

1.2. Целеви групи

Основните целеви групи, които ще използват ръководството за обучение, са:

- 1) **Експерти:** специалисти с опит в разработването на неформални образователни материали и опитни обучители/ментори. Експертите ще участват в разработването на учебните материали.
- 2) **Обучители/преподаватели/наставници за възрастни:** Обучители от организации за подкрепа на бизнеса и предприемачество, работещи в областта на обучението за възрастни, както и местни организации, работещи в областта на равенството между половете, и предприемачеството сред жените. Те ще бъдат включени в 7-те местни пилотни обучения.
- 3) **Жени предприемачи,** със специално внимание към тези с по-малко възможности и с недостатъчни дигитални компетенции. Те ще се възползват от подобрените възможности за обучение в областта на женското предприемачество, ще получат по-добър достъп до специфични знания, свързани с предприемачеството, и ще подобрят своите компетенции за поддържане на устойчиви бизнеси.

1.3. Нужди от обучение

Проектът RE-FEM е инициран в отговор на специфичните нужди от подкрепа за жените предприемачи, възникнали вследствие на пандемията от COVID.

Проучването, проведено по време на подготвителния етап, показва, че ръководените от жени предприятия са непропорционално засегнати от пандемията в няколко аспекта:

- по-вероятно е да затворят в сравнение с тези, ръководени от мъже;
- срещат затруднения в осигуряването на финансиране и получаването на подкрепа от държавни агенции за предприятия;
- липса на знания/умения за стартиране и развитие на бизнес;
- ограничените бизнес контакти и значителните задължения за полагане на грижи са сред основните пречки, пред които са изправени по време на пандемията;
- като се има предвид по-голямото представителство на предприятия, ръководени от жени в сектора на услугите, мерките за социално дистанциране негативно са се отразили на техния бизнес.

Въпреки че ЖП са засегнати в по-голяма степен от пандемията, статистическите данни показват, че ръководените от жени предприятия са получили по-малко публична подкрепа, което до голяма степен се дължи на липсата на целенасочени мерки.

Социалната изолация по време на пандемията води до увеличена тежест при жените при полагането на грижи за семейството и също така оказва отрицателно въздействие върху тяхното благосъстояние.

Проучванията показват също така, че жените предприемачи са доказали своята устойчивост при адаптирането си към тези нови предизвикателства чрез дигиталната трансформация (в предлагането на стоки и услуги, както и в производствените процеси), реорганизацията на бизнес дейности, предлагането на допълнителни услуги и продукти и в някои случаи – възприемането на нови бизнес концепции.

По този начин неформалното образование и менторството, създадени и предоставяни за жените предприемачи, биха спомогнали значително за тяхната устойчивост чрез подобряване на капацитета им за **създаване на нови бизнес планове и канали, намиране на нови пазари и дигитализация.**

В резултат на проведените изследвания по време на подготвителния етап на проектното предложение, е предложен списък с теми, по които ще се предоставят знания по всички критични и практически аспекти на предприемачеството и върху които да се разработи и организира обучителната програма: **бизнес мислене, управление на риска, различни източници на финансиране/инвестиране в бизнес.** Програмата също така цели **да се развият ключови компетентности, дигитални умения, подходящи междуличностни умения (умения за изпълняване на няколко задачи едновременно, работа в мрежа, представяне пред инвеститори, лидерство, работа в екип и изграждане на екип, предприемаческо мислене, творческо мислене и съобразени с конкретните нужди умения за решаване на проблеми.** В допълнение, във всеки от модулите ще бъде включен метод за самооценка, за да се отразят женските аспекти на управлението на бизнес.

Първоначално в проекта беше предвидено, че въз основа на резултатите от сравнителното проучване (PR1 в рамките на *Работен пакет 2*) темите могат да бъдат променени или да се добавят нови теми, за да се предложи по-актуално съдържание. Проучването, с участието на всички партньори по проекта, имаше за цел да разкрие как кризите оказват въздействие върху жените предприемачи чрез:

- 1) Анализ на предизвикателствата, с които се сблъскват жените предприемачи по време на пандемията от COVID-19, след това в периода след COVID-19 и енергийната криза, и
- 2) Проучване на стратегиите и възможностите, които жените предприемачи са приложили, за да се справят с предизвикателствата и трудностите.

Методологията се състои от кабинетно проучване, онлайн проучване, разпространено сред жените предприемачи, интервюта с експерти и полуструктурирани интервюта с жени предприемачи.

От интервютата се откриха пет области на развитие на умения и компетентности във връзка с предоставянето на подкрепа за жените предприемачи, за да станат по-устойчиви по време на кризи: **менторство, работа в мрежа, финансова грамотност и осведоменост, дигитална грамотност, психично здраве и устойчиви зелени практики.** Интервюираните подчертаха значението на развитието на уменията и компетенциите на жените предприемачи, акцентирайки върху необходимостта от държавни програми за подкрепа, съобразени с техните специфични нужди и възможности. Друг важен аспект е грижата за психичното здраве на жените предприемачи, особено в условия на криза, когато грижите за

семейството и близките често пада в голяма степен върху техните рамене. Беше изтъкната необходимостта от **програми и ресурси в подкрепа на психичното здраве** на жените предприемачи.

Въпреки, че не е основен акцент, някои жени предприемачи разглеждат възможността за разширяване на дейността си на международните пазари. Този аспект представя както възможности, така и предизвикателства и би могъл да се възползва от целенасочена подкрепа и обучение. Има и примери за жени предприемачи, които разширяват целевите си групи в резултат на преместването си в чужбина.

И накрая, наред с програмите за управление на промените и управление на кризи, **възприемането на екологосъобразни и устойчиви практики** се очертава като инструмент за подпомагане на жените предприемачи да се адаптират към променящата се среда. Жените предприемачи проявяват все по-голям интерес към екологично ориентирани и енергийно ефективни подходи, което може да се разглежда като област за развитие и подкрепа.

Въз основа на резултатите от изследванията от РПІ бяха направени препоръки за разработване на обучителни и образователни материали за подкрепа на жените предприемачи в изграждането на тяхната устойчивост в условия на кризи. След процес на консултации и обмен на добри практики между партньорите по проекта бяха предложени препоръки за преработване на някои теми и добавяне на нови.

Като резултат се подчерта важността на следните теми, които изискват внимание при разработването на обучителни материали за подкрепа на жените предприемачи и укрепване на тяхната устойчивост: **Установяване на контакти и включване в мрежи; Финансова грамотност; Дигитална грамотност; Подкрепа за психичното здраве; Екологични практики.**

Препоръките за разработване на обучителни и образователни материали се фокусират върху следните основни области:

- **Финансово образование:** Обучение по финансова грамотност (напр.: ценообразуване) и умения за финансово управление, съобразени с нуждите на жените предприемачи; Предоставяне на актуална информация и достъп до налични ресурси, програми, безвъзмездни средства и възможности за финансиране както на ниво ЕС, така и на национално ниво.
- **Управление на кризи:** Обучение и програми за стратегии за адаптация към променящите се бизнес условия и поддържане на устойчивост по време на кризи.
- **Самоосъзнаване и самореклама:** Преодоляване на основаните на пола стереотипи в бизнеса. Представяне на успешни и вдъхновяващи жени предприемачи като ролеви модели за мотивация и вдъхновение. Управление на личния бранд.
- **Менторски програми:** Създаване на менторски програми и консултиране за жени предприемачи с цел предоставяне на персонализирана подкрепа с акцент върху области като бизнес планиране, финансово управление и управление на стреса.

- **Изграждане на мрежи и сътрудничество:** жените предприемачи могат да извлекат голяма полза от участието си в подкрепящи общности, които дават възможност за обмен на опит, знания, ключова информация и най-добри практики. Тези общности могат да осигурят емоционална подкрепа. Инициативите следва да насърчават създаването на предприемачески общности за жени.
- **Дигитализация:** обучението за жени предприемачи трябва да набляга на цифровата трансформация на бизнес процесите, включително достигане до целевите аудитории и управление на работата от разстояние и взаимоотношенията с клиентите.
- **Подкрепа за психично здраве:** Идентифициране на проблеми, свързани с психичното здраве. Подчертаване на значението на подкрепата за психичното здраве и аспектите на психичното здраве, свързани с това да бъдеш жена предприемач. Инструменти и стратегии за справяне с натиска и предизвикателствата на предприемачеството.
- **Зелени стратегии:** Как да се прилагат екологосъобразни и енергийно ефективни практики. Обучение за въвеждане на устойчиви бизнес практики.

Тези препоръки са включени в разработването на **5-те основни модула**, около които ще бъде организирана обучителната:

- 1) **Дигитална готовност и дигитална трансформация;**
- 2) **Достъп до иновации, финансиране и местни/международни пазари;**
- 3) **Сервитизация и иновации;**
- 4) **Устойчивост в условия на криза**
- 5) **Лична устойчивост, благосъстояние и основани на пола предизвикателства, свързани с това да бъдеш жена предприемач.**

Подробна структура и съдържание на модулите за обучение са представени в част II от ръководството за обучение.

1.4 Насоки за обучение на обучители: Обучителна програма

В тази глава ще бъдат дадени насоки за обучителите как да използват обучителната програма, ключови компоненти на обучението, комуникация с обучаваните, оперативно планиране, съвети и др.

Програмата за обучение на обучители е предназначена за приблизително 18—22 участници от всяка страна. Обучаваните могат да използват материалите и упражненията в тази програма за обучение, когато проектират бъдещите обучения на обучители.

Упражненията, които следват, могат да се използват и в опреснителни обучения. След първоначалното обучение, обучителите се нуждаят от продължаваща подкрепа, включително допълнителни обучения. Това е начин да се гарантира, че обучителите са информирани за нови материали и усъвършенстват своите умения за обучение.

Много от темите и техниките, описани в тази програма, са придружени от обучителни бележки в описанието на модулите. Те предоставят информация, която помага на обучителите да разберат защо дадена тема е важна или как конкретни

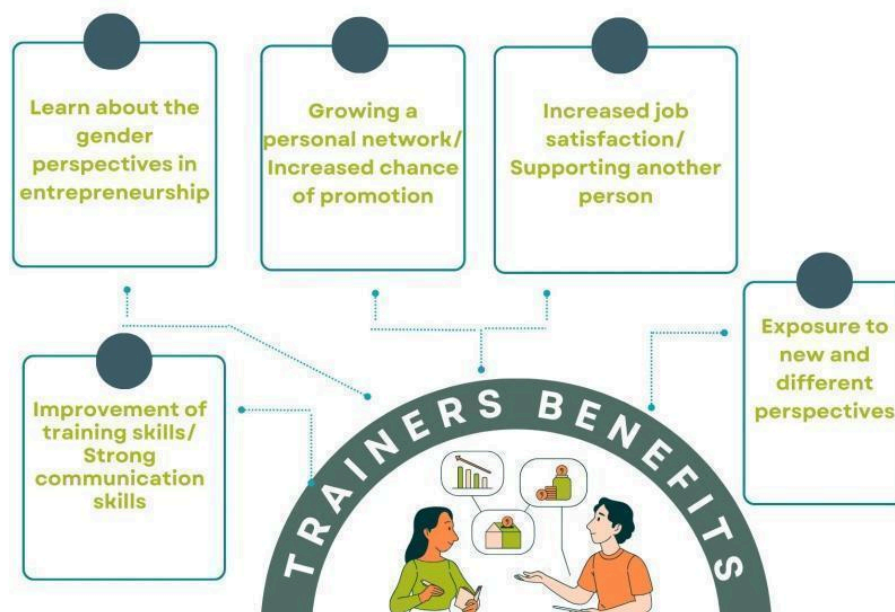
техники ще допринесат за целите на обучението на обучители по предприемачество за жени.

Основни компоненти на семинар за обучение на обучители

Всяко обучение ще бъде уникално и следва да бъде достатъчно гъвкаво, за да отговори на нуждите на всяка група участници. Въпреки това тези обучения следва да включват следните ключови компоненти:

- **Обосновка за обучението, включително ползите и пречките пред него.** От съществено значение е в началото на обучението да се гарантира, че обучаваните не само разбират концепцията и ползите от този подход, но и са наясно с неговите ограничения или възможни затруднения.
- **Основни познания за обучението по предприемачество, основано на умения.** Обучението очевидно излиза извън рамките на обмена на информация, навлизайки в сферата на развитието на стопанската дейност на жените.
- **Основни познания за техническото съдържание на програмата.** Участниците се нуждаят от основни познания по въпросите, които програмата разглежда.
- **Методологии за изграждане на умения,** като например ролева игра. Изграждането на умения е съществена част от пилотното обучение.
- **Комуникационни умения и умения за работа в група.**
- **Достъп до платформа за отворено образование и разработените обучителни материали.**

Общата цел на обучението на обучителите е да се изгради капацитет на обучителите/преподавателите/менторите за разработване и изпълнение на програма за обучение по предприемачество за жени.

Фигура 2: Ползи за обучителите

Ползите за тях от такова участие са:

- Подобряване на техните умения за обучение и представяне;
- Подобряване на комуникационните им умения;
- Достъп до нови знания, инструменти, методи и възможности за обучение;
- Изграждане на лична мрежа, включително възможност за членство в общността на RE-FEM като посланик на проекта;
- Възможност за участие в допълнителни дейности по проекта и подкрепа на жени предприемачи;
- Повишаване на удовлетвореността от работата;
- Запознаване с нови и различни перспективи, като значението на пола в предприемачеството.

ЧАСТ II: Обучителни модули

Този раздел съдържа описание на **петте модула**, създадени да предоставят на предприемачите необходимите знания и умения за да се развиват успешно в днешната бързо променяща се бизнес среда. Тези модули са насочени към изграждане на устойчивост в условия на криза, като акцентират както върху теоретичното разбиране, така и върху практическото приложение. Целта е да се предостави цялостно учебно преживяване, което обхваща ключови аспекти на предприемачеството, като бизнес стратегия, управление на риска, сервитизация, дигитализация и други.

Отличителна характеристика на тази поредица от обучения е интегрирането на упражнения за самооценка във всеки модул, което насърчава участниците да вземат предвид специфичните предизвикателства и възможности, пред които са изправени жените предприемачи. Този рефлексивен подход ще помогне на обучаемите не само да овладеят практическите аспекти на предприемачеството, но и да се запознаят със свързани със спецификите на пола въпроси при поддържането на бизнес.

Модулният дизайн гарантира, че съдържанието може да се адаптира и приложи към широк спектър от обучителни програми в различни институции, организации и асоциации. Всеки модул обхваща отделна, актуална тема с фокус върху ключови области за устойчивост и растеж в предприемачеството:

1. **Дигитална трансформация и дигитална готовност**
Изследване на значението на дигиталните инструменти и стратегии за подготовка на бизнеса за изискванията на дигиталната ера.
2. **Достъп до финансиране и иновации**
Проучване на различни начини за достъп до финансиране и възможности както на местните, така и на световните пазари.
3. **Сервитизация и иновации**
Разбиране за това как да се въвеждат иновации чрез преминаване от бизнес модели, основани на продукти, към такива, ориентирани към услуги.

4. **Устойчивост в условия на криза**

Научаване как да се изградят устойчиви бизнес практики, които могат да устоят на икономически и социални сътресения.

5. **Лична устойчивост, благосъстояние и основи на пола предизвикателства, свързани с това да бъдеш жена предприемач**

Развитие на лична устойчивост и справяне със специфичните предизвикателства пред жените в предприемачеството, включително благосъстоянието и баланса между личен и професионален живот.

2.1 Дигитална трансформация и дигитална готовност

Тема на модула: Дигитална трансформация и дигитална Готовност

Описание на модула:

Овластяване на жените предприемачи с ключови дигитални умения, проучване на полезните взаимодействия между технологиите и предприемачеството, за да се използва напредъкът в дигиталните технологии за растеж на предприятията.

Модулът включва # подтеми:

1. Дигитален маркетинг.
2. Социални медии — как да се осигури успешно онлайн присъствие.
3. Първи стъпки в киберсигурността.
4. ИИ и дигитализация за жените предприемачи.

В рамките на подтема 1 Дигитален маркетинг ще бъде осигурено обучително съдържание за жени предприемачи относно основните канали за дигитален маркетинг, включително уебсайт, имейл маркетинг, видео маркетинг, маркетинг чрез съдържание, SEO, онлайн рекламни модели, партньорски маркетинг, инфлуенсър и социални медии маркетинг, мобилен маркетинг, онлайн PR, разговорен AI, уеб анализи. Описани са основните видове и формати на онлайн реклами и някои полезни съвети за успешен дигитален маркетинг.

Подтема 2 Социални медии — как да се осигури успешно онлайн присъствие представя информация относно значението на използването на социалните медии, предимствата на социалните медии за бизнес, ръководен от жени, как да се използват Facebook, Instagram, Tik-Tok и Youtube за жени предприемачи и завършва с информация за разработването на стратегия за присъствие в социалните мрежи за жени предприемачи.

Подтема 3 Първи стъпки в киберсигурността предоставя практическа информация за начините за смекчаване на общите заплахи и как да се защити бизнесът от заплахи в киберсигурността.

Последната подтема 4 ИИ и дигитализация за жените предприемачи включват информация за това какво представлява ИИ, защо ИИ е важен за развитието на предприятията, използването на ИИ за бизнеса, ползите за

**Тема на модула: Дигитална трансформация и дигитална
ГОТОВНОСТ**

бизнеси, притежавани от жени, предизвикателствата и някои примери за въздействието на ИИ в различни сектори.

Съдържанието е разработено с оглед на специфичните нужди на жените предприемачи.

Цели

Да се подобрят основните умения на жените предприемачи за дигитална трансформация на техния бизнес и да се подготвят за дигитализация на компаниите. Да се осигури активно онлайн присъствие.

Резултати от обучението

1. Да се запознаят с приложенията за дигитален маркетинг;
2. Да се разбере необходимостта от социални медии;
3. Да бъдат подготвени за дигиталната трансформация и как може да се прилага ИИ;
4. Да се изгради разбиране за различните методи за киберсигурност.

Методи на обучение:

Процесът на обучение започва с представяне на подтемите една след друга пред жените предприемачи. Обучителят трябва да предоставя примери, за да демонстрира практическите аспекти на дигиталния маркетинг, социалните мрежи, приложенията за изкуствен интелект и киберсигурност.

След подтема 1, 2 и 3 обучителят трябва да предостави тест за проверка на нивото на придобитите знания и дали информацията е разбрана от обучаемите.

След подтема 2 Социални медии следва упражнение: Разработване на реклама за социални медии/тема Дигитален маркетинг. Обучителят разделя участниците в обучението на групи и представя въведение относно задачата, която трябва да бъде изпълнена. Да се следват указанията в Упражнение 1.

В края на обучението обучителят трябва да организира 20-минутно групово упражнение — дискусия между участниците, чиято цел е да им се даде възможност да идентифицират и съгласуват специфичните си нужди с подходящи решения в областта на ИИ, насърчавайки практическото разбиране и подготвеността за дигитална трансформация. Обучителите играят ключова роля в насочването на дискусиите, улесняването на обучението и осигуряването на активното участие на всяка група в решаването на проблеми. Трябва да се следват указанията в Упражнение 2.

Ресурси/ Задание

Модулът се състои от 4 кратки презентации (по една за всяка от

1. Презентации:

- 1.1 Дигитален маркетинг;
- 1.2 Социални медии — как да се осигури успешно онлайн присъствие;

Тема на модула: Дигитална трансформация и дигитална ГОТОВНОСТ

<p>подтемите), 3 самостоятелни теста и две упражнения.</p>	<p>1.3 ИИ и дигитална трансформация; 1.4 първи стъпки в киберсигурността. 2. Упражнения: 2.1 разработване на реклама за социалните медии; 2.2 жени предприемачи и решения в областта на ИИ за дигитална трансформация. 3. Видеоматериали: Уебинар „Значението на социалните медии с Ивана Радич“, 17.9.2020 г., https://youtu.be/rigYQWS1z3U?si=zMgoT1zi1aN4sR_C 3.2 Tech Talk: Жените предприемачи и предимството на ИИ https://www.youtube.com/watch?v=UXHniLwSO0</p>
<p>Формуляр за размисъл</p>	<p>Контролен списък за всяка тема — до 6—7, оценка</p>

Общо необходимо време: 8 часа

2.2 Достъп до финансиране и иновации

Тема на модула: Достъп до финансиране и иновации

Описание на модула:

Модулът „Достъп до финансиране и иновации“ е разработен като всеобхватен ресурс за обучение и е насочен към овластяване на участниците (жени предприемачи) с основни знания и умения за успешно управление на финансите, осигуряване на финансиране за иновации и вземане на стратегически решения. Той обхваща ключови теми като финансова грамотност, разбиране на правната документация, оценка на кредитоспособността, анализ на рентабилността и ефективно представяне пред инвеститори. Основните теми са разделени на 14 подтеми.

Чрез интерактивни семинари и практически упражнения участниците придобиват познания за публични инициативи, публично-частни партньорства и препоръки за политики, насочени към подкрепа на женското предприемачество. Обучението също така е насочено към преодоляване на пречките, свързани с пола, като насърчава иновативни

Тема на модула: **Достъп до финансиране и иновации**

решения за подобряване на достъпа до финансиране и изграждане на благоприятна предприемаческа екосистема.

Този модул предоставя инструментите и знанията, необходими за преодоляване на финансовите предизвикателства, отключване на възможностите за финансиране и стимулиране на бизнес иновациите, като по този начин го прави незаменим ресурс за промяна в предприемаческата среда.

Модулът включва # подтеми:

1. Въведение в правната документация и финансовите отчети за предприемачи;
2. Оценка на представянето на компанията (финансов анализ и анализ на основните коефициенти);
3. Коефициенти на ликвидност;
4. Кредитно съотношение;
5. Финансиране на иновациите за МСП на жени;
6. Обучение за представяне пред инвеститори;
7. Разглеждане на концепцията за нетен оборотен капитал за ефективно управление на оперативните финанси;
8. Проверка за наложени тежести;
9. Удостоверения, потвърждаващи уреждането на данъчни задължения;
10. Оценка на кредитоспособността;
11. Извършване на оценка за определяне на кредитоспособността на предприятието;
12. Анализ на рентабилността;
13. Провеждане на задълбочен анализ на рентабилността на компанията;
14. SWOT анализ.

Цели

Да се даде възможност на жените предприемачи да подобрят достъпа си до финансиране чрез обучение по основни въпроси, свързани с финансовото управление, наличните фондове и процедури за кандидатстване за финансиране на иновации. Да им се предоставят умения за представяне пред инвеститори и учене чрез практика.

Очаквани Резултати от обучението

Достъп до финансиране:

1. Подобрена финансова грамотност;
2. Ефективна оценка на изпълнението;
3. Финансова осведоменост;
4. Умения за представяне пред инвеститори;
5. Оперативна ефективност;
6. Проактивно решаване на проблеми: Способност за идентифициране и справяне с потенциални затруднения пред бизнеса;

Тема на модула: Достъп до финансиране и иновации

Достъп до финансиране:

1. Разбиране на финансова документация;
2. Оценка на изпълнението
3. Финансови показатели;
4. Да представи наличните възможности за финансиране на иновациите за МСП, притежавани от жени;
5. Обучение на участниците за ефективно представяне пред потенциални инвеститори;
6. Разглеждане на нетен оборотен капитал за ефективно управление на оперативните финанси.
7. Проверка на потенциалните бизнес пречки и проактивно решаване на проблеми;
8. Разбиране и получаване на удостоверения за уреждане на данъчни задължения;
9. Качествен анализ;
10. Оценка на кредитоспособността;
11. Извършване на анализ на рентабилността и SWOT анализ за стратегическа информация;
12. Разбиране на цената на капитала за информирано вземане на решения;
13. Определяне на ключови области, в които се генерира стойност, и подобряване на тези процеси;
14. Финансово планиране и инвестиционни решения;
15. Прилагане на анализ на съотношенията.

7. Спазване на изискванията и управление на данъците;
8. Умения за кредитна оценка: Способност за определяне на кредитоспособността на предприятието;
9. Стратегически анализи: Получаване на стратегическа информация чрез анализ на рентабилността и SWOT анализ;
10. Информирано вземане на решения;
11. Повишаване на стойността;
12. Финансово планиране;
13. Осведоменост относно възможностите за финансиране на иновациите;
14. Застъпничество за финансиране на иновациите.

Иновации

1. Подобрена способност за творческо мислене.
2. Придобити умения за създаване на стратегически план за иновации.
3. Придобити умения за ефективно прилагане на иновативни идеи.

Тема на модула: Достъп до финансиране и иновации

Иновациите

- 1. Финансиране на иновации**
- 2. Застъпничество и подкрепа за финансиране на иновации и стимулиране на креативността**
- 3. Ефективно прилагане на стратегическите иновации**

Методи на обучение:

Методологията на тези обучения е предназначена да симулира реални процеси на вземане на решения в областта на предприемаческото финансиране и иновациите. Като съчетават количествен и качествен анализ с конкурентно представяне, участниците придобиват практически опит в оценяването на бизнес стратегии, финансова стабилност и потенциал за иновации. Този подход насърчава критичното мислене, работата в екип и практическото прилагане на концепциите в динамична и интерактивна среда.

Упражнение 1: Разработване на стратегия за достъп до финансиране. Участниците извършват както количествени, така и качествени анализи на предприятията, за да оценят финансовото им състояние:

- *Количествени:* Анализиране на ключови финансови съотношения (ликвидност, рентабилност, дълг към собствен капитал, оборот от инвентаризация, съотношение дълг/собствен капитал).
- *Качествено:* Извършване на SWOT анализ и предоставяне на качествена обратна връзка относно дейността на предприемача. Всяка група гласува дали предприятието следва да получи финансиране, а печелившият екип получава наградата. След представянето участниците обсъждат силните и слабите страни на предложените иновации, като се фокусират върху аргументите "за" и "против" финансирането. Това упражнение представлява реален сценарий за състезание, при който четири компании се конкурират за финансиране, но само една успява да го получи.

Упражнение 2: Стратегия за иновации. Участниците проучват успешните иновации и разработват стратегически планове за действие за своите въображаеми бизнеси. Упражнението включва:

- Обсъждане на иновативни решения за бизнес предизвикателства;
- Изготвяне на лични планове за действие за внедряване на иновации;
- Разработване и представяне на стратегически иновационни планове (3—5 минути), които да бъдат разгледани за финансиране.

Тема на модула: **Достъп до финансиране и иновации**

Групите гласуват за най-добрата иновация, а победителите получават награда. Дискусията след представянето включва критична обратна връзка относно силните страни на иновациите и областите, в които е необходимо подобрение. Конкурентният характер на упражнението подчертава значението на количествения анализ, качествената обратна информация и ефективните презентации за осигуряване на финансиране.

Ресурси/задание

Групови упражнения — 20 минути + 20 минути представяне на резултатите + 20 обсъждане на изводите

1. Представяне:

РРТ 1. Достъп до финансиране и иновации

РРТ 2. Методология за оценка на иновационния капацитет

2. Упражнение:

Упражнение 1: Разработване на стратегия за достъп до финансиране за предприемачески дейности

Упражнение 2: Иновации

Форма за размисъл

Груповите разсъждения са включени в края на всяко упражнение, а обратна връзка относно изводите се изисква в края на обучението.

Общо необходимо време: 8 часа

2.3 Сервитизация и иновации

Тема на модула: **Сервитизация и иновации**

Описание на модула:

Модулът помага за разбиране на концепцията за сервитизация и иновации. Той укрепва уменията на жените предприемачи в областта на сервитизацията и иновациите и им дава възможност да откриват възможности за въвеждане на процеси на сервитизация и иновации в своите бизнеси.

Модулът включва 2 подтеми:

- 1. Сервитизация**
- 2. Иновации**

Цели

- **Предоставяне на информация за процеса на сервитизация и иновации;**
- **Насърчаване на жените предприемачи да прилагат**

Очаквани резултати от обучението

- **Разбиране на процеса на сервитизация и иновации;**
- **Запознаване с инструменти и методи, които подпомагат**

<p>инициативите и принципите на сервитизацията и иновациите.</p>	<p>процеса на сервитизация и иновации;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Изучаване на добри практики/примерни казуси; • Идентифициране на бизнес възможности, произтичащи от новите технологии и принципи.
<p>Методи на обучение: Презентация, гледане на мотивационно видео, интерактивна дискусия, задание, работа в малки групи, дискусия с цялата група.</p>	
<p>Ресурси/възлагане При наличие на специфични материали, под таблицата трябва да се предостави информация за методологията за тях.</p>	<p>1. Представяне:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Какво е сервитизация. • Какво е иновация. <p>2. Упражнение:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Обсъждане на възможностите за въвеждане на ориентиране към услугите в предприятията на стажантите. • Иновациите на практика. <p>3. Видеоматериали: https://www.youtube.com/@re-fem/videos</p>
<p>Формуляр за размисъл</p>	<p>Тест за самооценка — за всяка подтема, съдържащ въпроси с избор от няколко отговора.</p>
<p>Общо необходимо време: 8 часа</p>	

2.4 Устойчивост по време на криза

<p><i>Тема на модула: Устойчивост по време на криза</i></p>
<p>Описание на модула: В този модул ще разгледаме значението на устойчивостта в бизнеса в неговите три аспекта — икономически, социален и екологичен. Модулът включва 2 подтеми:</p> <p>1. Планове за устойчивост, устойчивост на бизнеса и овластяване на жените предприемачи</p> <p>1.1. Как да се изготви план за устойчивост в дадена компания стъпка по стъпка.</p> <p>1.2 Управление на риска.</p> <p>1.3 Овластяване на жените в бизнеса.</p> <p>2. Устойчивост в бизнеса</p> <p>2.1 Защо устойчивостта е важна за бизнеса?</p> <p>2.2 Ползи от устойчивостта в бизнеса.</p>

- 2.3 Как да се създаде устойчива стратегия.
- 2.4 Области на корпоративна устойчивост.
- 2.5 Предизвикателства в бизнеса.
- 2.6 Ползи от устойчивостта в бизнеса.
- 2.7 Ролята на жените в устойчивостта.

<i>Цели</i>	<i>Очаквани резултати от обучението</i>
<p>Насърчаване на разбирането за устойчивостта в бизнеса: Да се помогне на участниците да разберат значението на устойчивостта в бизнес контекст, включително връзката ѝ с целите за устойчиво развитие (ЦУР) и управлението на околната среда</p> <p>Развиване на умения за устойчиво управление: Да бъдат обучени специалисти за прилагане на стратегии за устойчивост, идентифициране на възможности за намаляване на въздействието върху околната среда, насърчаване на етични практики и спазване на стандартите за социална отговорност</p>	<p>— Разбиране на основните принципи на устойчивостта в бизнес контекст.</p> <p>— Задълбочаване на познанията за Програмата за устойчиво развитие до 2030 г.</p> <p>— Придобиване на знания в областта на доброто управление, етиката и финансирането за устойчиво развитие.</p> <p>— Разбиране на ролята на предприемачеството за устойчивото развитие и свързаните с него политики.</p>

Методи на обучение:

Съвместно обучение. Използване на многообразието от идеи, умения и способности за постигане на общи цели. Разнородността на групата обучаеми се превръща в ресурс за ефективно обучение.

Основни методи на обучение:

- Гледане на видеоклипове;
- Планирано четене;
- Творчески упражнения;
- Самостоятелни дейности;
- Анализ на личния опит.

Ресурси/възлагане

В случай на специфични материали информацията за методологията за тях следва да бъде предоставена в таблицата по-долу.

1. Презентация: PowerPoint

2. Упражнение:

— DANONE.

— Създаване на план за устойчивост на бизнеса.

Формуляр за анализ

Въпроси в контролния списък

Общо необходимо време: 8 часа

2.5 Лична устойчивост, благосъстояние и основани на пола предизвикателства, свързани с това да бъдеш жена предприемач

Тема на модула: Лична устойчивост, благосъстояние и основани на пола предизвикателства, свързани с това да бъдеш жена предприемач

Описание на модула:

Този модул подчертава ключовата роля на устойчивостта и благосъстоянието за овластяване на жените предприемачи, за да могат да преодоляват предизвикателства, включително специфични за пола пречки, да поддържат бизнеса си и да допринасят положително както за личния си живот, така и за общността. Участниците ще изследват следните ключови аспекти:

Модулът включва # подтеми:

1. УСТОЙЧИВОСТ и БЛАГОСЪСТОЯНИЕ.

Подтемата УСТОЙЧИВОСТ и БЛАГОСЪСТОЯНИЕ обхваща определението за устойчивост и факторите, 1) самооценка на устойчивостта; 2) повишаване на прага на устойчивост; 3) изготвяне на персонализиран план за действие за устойчивост с цел овластяване на жените предприемачи да се справят с предизвикателствата и да подобрят своето общо благосъстояние.

2. АСПЕКТИ на РАВЕНСТВОТО МЕЖДУ ПОЛОВЕТЕ в ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВОТО.

Подтемата АСПЕКТИ на РАВЕНСТВОТО МЕЖДУ ПОЛОВЕТЕ обхваща: 1) жени и мъже предприемачи: различия и стереотипи; 2) фактори, които оказват въздействие върху женското предприемачество; 3) неравенство между половете в предприемачеството; 4) анализ на неравенството и постигане на устойчивост като жени предприемачи.

<p><i>Цели</i></p> <p>УСТОЙЧИВОСТ и БЛАГОСЪСТОЯНИЕ</p> <p>Да се укрепят основният капацитет на жените предприемачи за насърчаване на устойчивостта и благосъстоянието, като им се предоставят основни умения да се справят ефективно с предизвикателствата и да се развива устойчив и балансиран подход както към личния, така и към професионалния им живот.</p> <p>АСПЕКТИ НА РАВЕНСТВОТО МЕЖДУ ПОЛОВЕТЕ</p> <p>— Да се анализират различията между половете и социалните очаквания по отношение на жените предприемачи и техните последици за тях;</p> <p>— Да се проучат и обсъдят свързаните с пола стереотипи и тяхното въздействие върху самооценката и предприемаческия успех на жените предприемачи;</p> <p>— Да се разберат характеристиките на неравенство между половете.</p>	<p>Очаквани резултати от обучението</p> <p>УСТОЙЧИВОСТ и БЛАГОСЪСТОЯНИЕ</p> <p>1. Постигане на цялостно разбиране за устойчивостта и придобиване на знания и умения за устойчивост.</p> <p>2. Развиване на повишена осведоменост за личните силни страни и области за подобрене, свързани с устойчивостта, като се насърчава по-задълбочено разбиране на индивидуалните способности.</p> <p>3. Укрепване на самоосъзнаването и подобряване на уменията за решаване на проблеми, които са от съществено значение за справяне с предприемаческите предизвикателства.</p> <p>4. Да се придобият практически стратегии и инструменти за ефективно преодоляване на предизвикателствата, като се даде възможност на участниците да се справят с предизвикателствата чрез устойчивост и поддържане на тяхното общо благосъстояние.</p> <p>АСПЕКТИ НА РАВЕНСТВОТО МЕЖДУ ПОЛОВЕТЕ</p> <p>1. Повишаване на осведомеността относно различията между половете и тяхното въздействие върху жените предприемачи;</p> <p>2. Разбиране на въздействието на факторите на социално равнище, социалните норми, очакванията и стереотипите върху жените предприемачи;</p> <p>3. Разбиране на неравнопоставеността между половете и характеристиките на неравенство между половете.</p>
<p><i>Методи на обучение:</i></p> <p>УСТОЙЧИВОСТ и БЛАГОСЪСТОЯНИЕ: Учебният процес започва с презентация за устойчивостта при жените предприемачи, включваща практически примери, следвана от въпросник за самооценка на устойчивостта. Пет упражнения, представени от учителя, спомагат за изграждане и развиване</p>	

на умения за устойчивост. Последователността на обучението е структурирана, както следва: започва с презентация, след което участниците преминават към индивидуална самооценка, последвана от упражнения и интерактивни дискусии, дейности в малки групи и завършва с обобщение от учителя, подчертаващо значението на устойчивостта за поддържане на психичното и общото благосъстояние.

АСПЕКТИ НА РАВЕНСТВОТО МЕЖДУ ПОЛОВЕТЕ: Презентация, индивидуална работа (самооценка), интерактивна дискусия, работа в малки групи, работа с цялата група и обща дискусия.

Ресурси/възлагане

Частта **УСТОЙЧИВОСТ** и **БЛАГОСЪСТОЯНИЕ** се състои от 1 презентация и 5 упражнения.

УСТОЙЧИВОСТ И БЛАГОСЪСТОЯНИЕ

Презентация: Изграждане на устойчивост за благосъстояние

Упражнения:

1. Оценка на собствената устойчивост

1.1 самооценка на устойчивостта

1.2. Списък на устойчивите характеристики

2. Вдигнете границата си на устойчивост!

2.1. Научете нещо ново

2.2. Управлявайте енергията си ефективно

3. Създаване на план за действие за устойчивост

Частта „Аспекти на Равенството между половете„ се състои от 1 презентация за упражнението, озаглавено „Неравенство между половете и характеристиките на неравнопоставеността между половете в предприемачеството“.

6 упражнения, които могат да се прилагат самостоятелно или като част от обучението, ако е предвидено достатъчно време за провеждането му (напр.: едnodневно обучение).

АСПЕКТИ НА РАВЕНСТВОТО МЕЖДУ ПОЛОВЕТЕ В ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВОТО

Презентация: **Неравнопоставеност между половете и модели на неравнопоставеност между половете в предприемачеството**

Упражнения:

1. Какво е мнението Ви за...?

2. Жените/предприемачите са като...

3. Институционално въздействие върху половите роли, полови стереотипи (очаквания) като цяло.

4. Неравенство между половете и характеристики на неравнопоставеността между половете в предприемачеството.

5. Фактори, влияещи върху предприемачеството.

6. Обсъждане на мотивационни видеоматериали за предприемачеството и устойчивостта.

	<p>Достъп до мотивационни видеа: https://refem.eu/open-education-platform/videos/</p>
<p>Формуляр за анализ</p>	<p>УСТОЙЧИВОСТ и БЛАГОСЪСТОЯНИЕ План за действие относно прага на устойчивост.</p> <p>АСПЕКТИ НА РАВЕНСТВОТО МЕЖДУ ПОЛОВЕТЕ В ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВОТО — Разсъждения на учителя. — Обсъждане в малки групи за споделяне на индивидуални мнения, опит и резултати на групата.</p>
<p>Общо необходимо време: УСТОЙЧИВОСТ и БЛАГОСЪСТОЯНИЕ: 8 часа АСПЕКТИ НА РАВЕНСТВОТО МЕЖДУ ПОЛОВЕТЕ: 8 часа</p>	

Проектът RE-FEM предоставя обучителни материали, свързани с всеки модул за обучение на нашата [платформа за отворено образование](#).

ЧАСТ III: Примерно обучение и добри практики

Тази глава включва информация за добри практики, примерни програми за обучение и оценка на опита от пилотни обучения, избрани от партньорите по проекта, за да бъдат анализирани и използвани като вдъхновение при разработването на учебни материали.

3.1 Примерни програми за обучение и добри практики

Ръководство за обучение, състоящо се от иновативни обучителни материали и концепции. С оглед на целите, дефинирани в уводната част на този документ, в този раздел се поставя специален акцент върху събирането на успешни примери от други обучителни програми, казуси и добри практики, идентифицирани от партньорите по проекта. Целта е те да бъдат анализирани и използвани като вдъхновение при разработването на обучителни материали.

По този начин ръководството за обучение има за цел да допринесе за обогатяване на знанията в образованието за възрастни за жени, като се има предвид опитът извън партньорството, който допринася за овластяване на двете целеви групи на проекта — обучители на възрастни/ментори/преподаватели и жени предприемачи, както и да се предложи на жените предприемачи устойчив достъп както до материалите, произведени в рамките на проекта, така и до тези външни добри практики, като им се помогне да се справят с предизвикателствата, възникнали по време на и след COVID-19.

За целите на събирането на добри практики за успешни програми за обучение по предприемачество за възрастни, особено за жени, АЕФРА разработи образец (Приложение 4). Основните констатации са обобщени в таблицата по-долу, като са показани държавите, в които са приложени добрите практики, описанието на всяка от тях и основните заключения.

В тези обобщения се прави преглед на различните добри практики, насочени към овластяване на жените предприемачи в различните държави и контекст. Програмите предлагат набор от подкрепа, включително обучение, менторство, дигитална трансформация и финансова помощ, като допринасят значително за развитието и успеха на предприятията, притежавани от жени.

Таблица: Резюмета на събраните добри практики от партньорите по проекта RE-FEM

N°	Име	Държави на изпълнение	Описание	Изводи
I	<i>Наръчник на Ifempower за наръчник за менторска програма за овластяване на жените предприемачи</i>	Австрия, Германия, Унгария, Финландия, Румъния, Испания и Португалия	Проект, съфинансиран по програмата „Еразъм +“ на Европейския съюз, в който участват 9 партньори от 7 европейски държави. Тя има за цел да подкрепи жените предприемачи, особено в МСП, чрез програма за менторство.	Наръчникът за менторство по проект ifempower предоставя на висшите учебни заведения (университетите), партньори по проекта, насоки и знания за изпълнение на менторската програма. След това той може да бъде приложен от всеки университет, който желае да се работи за овластяването на жените предприемачи както и да бъде интегриран във всяка учебна програма. Наръчникът е ценен инструмент за учители и ментори и може да добави стойност към техните усилия.
II	<i>Gira Mujeres Coca Cola. (Coca Cola Women Tour)</i>	Испания	През 2016 г. Coca-Cola стартира инициатива в подкрепа на жените предприемачи в Испания, предоставяйки обучение и консултации за жени с бизнес идеи или за съществуващи бизнеси, които се нуждаят от нова посока.	Gira Mujeres е обучителен курс, който насърчава жените да превърнат своите бизнес идеи в реалност и да преоткрият вече съществуващи проекти. Той подкрепя женския талант и равните възможности — нещо, което в настоящия контекст е по-актуално от всякога. Курсът е привлекателен за жените, тъй като освен обучение и подкрепа, предлага и възможности за финансиране.
III	<i>Проект VENLA-(финансиран от ЕСФ)</i>	Финландия	Насочена към подкрепа на жени предприемачи чрез гъвкав коучинг модел, съчетаващ персонално консултиране, уъркшопи и онлайн коучинг.	Обучителните материали са разпределени в пет теми: Малки данни; Дизайн на услуги; Маркетинг; Продажби; Ценности и управление на времето. Обучението VENLA е осъществено като част от проекта VENLA за онлайн и дистанционно обучение (ЕСФ) през 2019 – 2020 г. Онлайн обучението е реализирано в обучителната среда на проекта. В края

				<p>на проекта по-голямата част от съдържанието е направено публично достъпно в собствената обучителна платформа на НАМК (Университета за приложни науки Хяме).</p> <p>Този проект и неговите обучителни модули са сходни с подхода на RE-FEM и всички можем да почерпим полезен опит от него.</p>
--	--	--	--	---

N°	Име	Държави на изпълнение	Описание	Изводи
IV	„Предприемачес тво за устойчивост и благосъстояние в епохата на дигитализацията “ — онлайн курс	Финландия	Разработено от изследователи в Ханкенското училище по икономика, с акцент върху устойчивото предприемачество.	Жените са съществена част от предприемаческия пейзаж, и този петседмичен курс ще ги насърчи да постигнат отлични резултати в устойчивото предприемачество. Те придобиват ключови умения и инструменти, които да им помогнат да станат предприемачи, подкрепящи устойчивостта и създаващи благосъстояние в съвременната информационна ера.
V	WINNOVATORS	Сърбия, Румъния, Словения, Италия, Естония	Проект на ЕС, финансиран по програма „Еразъм +“, насочен към овластяване на младите жени в селските райони чрез иновативни подходи за преподаване и учене.	Асоциацията на жените предприемачи в Сърбия предлага експертиза и добри практики за създаване на адаптиран наръчник за обучения, който да отговаря на специфичните нужди на младите жени във висшето образование. Това включва насърчаване на овластяването и приобщаването с цел подобряване на уменията, обхващащи както академичния, така и предприемаческия капацитет. Техният фокус върху насърчаването на предприемачеството, насърчаването на иновациите и застъпничеството за чувствително към пола образование сред младите жени активно допринася за установяването на по-справедлив образователен пейзаж в институциите за висше образование.

VI	<i>FEMTECH за устойчивост</i>	Сърбия	Подкрепен от CIPE, проектът е насочен към притежавани от жени МСП и иновативни стартиращи предприятия по време на кризата, предизвикана от COVID-19, с акцент върху дигиталната трансформация.	Асоциацията на жените предприемачи в Сърбия предлага експертен опит и най-добри практики за специално ръководство за обучение с уебинари, подкасти, сесии за менторство, сесии за представяне на презентации с бизнес ангели и лекции относно сексуалния тормоз на работното място.
----	-------------------------------	--------	--	---

№	Име	Държави на изпълнение	Описание	Изводи
VII	<i>WOMEN IN BUSINESS. Насърчаване на предприемачеството сред младите жени в Дунавския регион</i>	Австрия, България, Босна и Херцеговина, Хърватия, Германия, Унгария, Молдова, Румъния, Словения	Проект по транснационална програма INTERREG Дунавски регион за стимулиране на млади жени с новаторски идеи да започнат и развият своя бизнес	Концепцията за създаване и управление на ЦЖП /Центрове за женско предприемачество/, включително използването на обучителните модули, може да се приложи от академични среди, образователни и обучителни центрове и организации за подкрепа на бизнеса. Моделът е лесен за адаптиране и прилагане. Знакът за качество на ЦЖП гарантира, че сертифицираните организации отговарят на стандарти по отношение на предлагането на услуги и тяхната ефективност. Обучителните модули могат да добавят стойност и да подкрепят обучителите и жените предприемачи.
VIII	<i>EWA. Овластяване на жените в</i>	България, Чешката република,	Ежегодна програма на EIT Food предлагаща обучение, менторство,	EWA е ежегодна програма за обучение, менторство, бизнес коучинг и възможности за създаване на контакти за жени предприемачи в сектора на агрохраните, финансирана от EIT

	сектора на агро-храните	Естония, Гърция, Италия, Унгария, Латвия, Литва, Полша, Португалия, Сърбия, Словения, Испания, Турция, Румъния и Украйна	бизнес коучинг и възможности за мрежово сътрудничество в сектора на агрохраните.	Food. EWA може да предостави модел за предлагане на специализирана програма за обучение и менторство на жени предприемачи и в този смисъл да бъде полезна за учителите.
IX	Програма КОМПЛЕМЕНТОР Менторска програма за жени предприемачи	Румъния	Проектът „e-Advantage“ по програма „Еразъм+“ е насочен към жени на възраст 45+, с цел да подобри техните кариерни и предприемачески перспективи чрез програма за менторство на принципа „peer-to-peer“. Проектът, реализиран от януари 2020 г. до декември 2022 г., използва дигитална платформа за онлайн свързване на ментори с наставявани. След приключване на проекта, програмата КОМПЛЕМЕНТОР	Добрият въпрос е равнозначен на половин отговор. Чрез формулиране на правилните въпроси и съвместно обмисляне на възможностите, менторската подкрепа може да бъде по-полезна за поставяне на значими цели, избор на правилен път и вземане на правилни решения. Уникалното при екипа на Komplementor е, че във всяка менторска връзка винаги има наблюдаващ, който подпомага връзката между ментора и наставявания. Силата им се крие в богатия им опит по разнообразни въпроси, което спомогна за това всеки наставяван да намери подходящ ментор.

			<p>продължава да предлага менторство на жени, особено на тези над 40 години, като им помага да стартират или разширяват своя бизнес.</p>	
--	--	--	--	--

№	Име	Държави на изпълнение	Описание	Изводи
X	Трансилванско училище по предприемачество	Румъния	<p>Проведено под егидата на Румънско-Унгарската асоциация на икономистите, това обучение има за цел да развие предприемаческите умения и да насърчи връзките между иновативни мислители и стартиращи предприемачи.</p>	<p>Участието в Трансилванското училище по предприемачество представлява отлична възможност за жени предприемачи. Програмата не е насочена единствено към жени, но организаторите и участниците заедно създават подкрепяща общност, в която се обсъждат открито трудностите, обменят се знания и се насърчава професионалното развитие.</p>
XI	Устойчивост и обучение за МСП RESTART: Насоки за интегриране на устойчивостта и	Словакия, Унгария, Италия, Белгия, Испания, Хърватия	<p>В рамките на проекта RESTART по програма „Еразъм +“ е разработено иновативно обучение в подкрепа на МСП и работната сила в Европа при адаптирането им към социално-икономическия контекст след пандемията.</p>	<p>Модулите и обученията, разработени в рамките на проекта RESTART, включват теми като иновации, сервитизация, дигитализация и емоционална интелигентност и могат да бъдат използвани от учители и жени предприемачи в образователния процес. Те могат също така да послужат като основа за подготовка на обучение, съобразено със специалните нужди на жените предприемачи. Насоките за прилагане на RESTART предоставят ръководство за използване на учебните материали от проекта.</p>

	обучението на МСП			
XII	<i>THINGS +</i>	Словакия, Австрия, Хърватия, Чешка република, Унгария, Полша, Словения, Германия, Италия	Проектът <i>THINGS+</i> има за цел да обогати портфолиото на компаниите с допълнителни услуги, които могат да увеличат стойността, предлагана на клиентите, и да подобрят позицията им на пазара, като засилят уменията на предприемачите в управлението на иновации в услугите.	Проектът и разработената методология разглеждат темата за сервитизацията и могат да бъдат полезни за обучението на жените предприемачи.

N°	Име	Държави на изпълнение	Описание	Изводи
XIII	<i>Програма за менторство на фондация SEED</i>	Унгария	Програмата има за цел да предложи индивидуални решения за развитие на предприемачите, като се възползва от бизнес възможностите, идентифицирани чрез други програми на фондация SEED.	Фондация SEED разглежда менторството основно като процес на развитие, изграден върху съвместната работа между ментор и наставяван. Тъй като програмата е гъвкава и може да се адаптира към индивидуалните нужди, тя е ефективен инструмент за укрепване на устойчивостта на жените предприемачи и техния бизнес.

XIV	<i>Програма за обучение с подкрепа от ментор</i>	Унгария	Тази програма, предоставена от Фондацията за развитие на малкия бизнес SEED, има за цел трансфер на предприемачески знания и умения чрез персонализирана подкрепа и професионална експертиза.	Успешната обучителна програма, подкрепена от менторство, включва персонализиран подход чрез подбор на ментори въз основа на индивидуалните силни страни и нужди, насърчавайки персонализирано преживяване по време на обучението. Набляга се също така и на непрекъснатата оценка и обратна връзка, което гарантира, че програмата се развива, за да отговори на нововъзникващите нужди и ефективно да допринася за развитието на участниците. Това може да се използва и в RE-FEM.
-----	--	---------	---	---

Подробна информация за всяка добра практика с връзки към уебсайтове и други подходящи материали е представена в приложение 4 към настоящия документ.

3.2 Опитът от пилотните обучения на RE-FEM.

При изготвянето на това ръководство за обучение взехме предвид, че общата цел на RE-FEM е да се намали неравнопоставеността между половете в предприемачеството, като се обърне специално внимание на:

- 1) проучване на предизвикателствата, пред които са изправени жените предприемачи в периода след COVID-19, и техните нужди от изграждане на устойчиви бизнеси;
- 2) развиване на капацитета за образование за възрастни в областта на предприемачеството сред жените;
- 3) подобряване на компетентностите на ЖП за поддържане на устойчиви предприятия, със специален акцент върху тези от уязвими групи;
- 4) подобряване на достъпа до специфични знания, свързани с предприемачеството, в цяла Европа чрез онлайн образователна платформа и международни възможности за работа в мрежа;
- 5) изграждане на тясно сътрудничество, обобщаване на съответните знания и опит и предоставяне на препоръки за политики и практики, които стимулират развитието на женското предприемачество.

За постигането на тези цели RE-FEM анализира настоящите нужди на обучителите и жените предприемачи, особено на тези от уязвими групи. Целта бе да се допринесе за обогатяване на знанията за предизвикателствата, породени от кризата с COVID-19, за жените предприемачи, като се предостави съответната информация на експертите и академичните среди, предлагащи материали и инструменти с основен акцент върху развитието на дигиталните умения, управлението на кризи и повишаването на устойчивостта, за да се отговори на новите потребности, тъй като пандемията подчерта необходимостта жените предприемачи да бъдат устойчиви и приспособими в условията на несигурност.

За да тестват разработените по проекта материали, партньорите организираха местни пилотни обучения, за да привлекат и достигнат до местни обучители/преподаватели за възрастни/ментори и жени предприемачи, като се опитаха да допринесат за приобщаващия характер на проекта.

Процесът и практическите аспекти на включването на тези специфични целеви групи в пилотните обучения, организирани от партньорите, бяха обсъдени и структурирани в рамките на партньорството. Беше разработена обща методология за изготвяне на доклади по държави за всички партньори по проекта, както и планове за ангажираност на местно ниво с цел набиране на участници, особено жени предприемачи с ограничени възможности. След проведените седем обучения партньорите по проекта изготвиха доклади по държави на английски език, обобщаващи техния опит и резултатите от оценката на пилотното обучение. Тези доклади бяха обобщени, за да се подобри окончателната версия на ръководството за обучение, и са достъпни като вътрешни работни документи на RE-FEM.

С оглед на кратката продължителност на пилотното обучение, на всеки партньор беше препоръчано да предостави на участниците основни насоки преди провеждането му, включително програма, достъп до обучителни материали, инструкции за участие и формуляр за предварителна оценка.

По време на първия пилотен етап, всеки партньор запозна обучителите с методологията, инструментите и подходите за представяне на обучителното съдържание, разработено в петте модула, предназначено за жени предприемачи. Във втория пилотен етап жените получиха същото обучително съдържание директно от обучителите.

Всеки партньор имаше свободата да организира своя собствена програма и продължителност на сесиите, като отчита своите нужди и специфичните характеристики на участниците, въпреки че беше предоставена примерна програма като ориентир за възможното съдържание и продължителност на сесиите, без задължителен характер.

За оценка на постигането на целите на проекта бяха раздадени анонимни въпросници за удовлетвореност, за да се събере обратна връзка и да се оцени съдържанието и качеството на обучителните материали, методологията и развитието на личните умения. Чрез пилотните обучения обучители/преподаватели за възрастни и жени предприемачи бяха пряко ангажирани в проекта, техният капацитет е подобрен и резултатите от проекта са разпространени. Разработените резултати укрепиха както меките, така и твърдите умения на жените предприемачи, включително дигитални умения, предприемаческо мислене, устойчивост и основни бизнес концепции.

Въз основа на докладите по държави относно резултатите от оценката коментарите от двете пилотни обучения са обобщени в следните направления:

- Набиране на участници от целеви групи;
- Организиране на пилотни обучения;
- Въпросници за предварителна и последваща оценка;
- Обратна връзка от участниците след пилотното тестване — препоръки за подобрене и ниво на знания след тестването.

Резултатите от оценката на 7-те пилотни обучения ще допринесат за по-нататъшното разработване и финализиране на актуализирано ръководство за обучение, като предоставят обратна връзка за неговата приложимост в местен контекст.

Примерно обучение за обучители и жени предприемачи:

Дейност	Продължителност	Описание на сесията
Откриване	5" 10"	Регистрация Приветствие <i>(отговорният партньор по проекта трябва накратко да представи проекта и досегашните постижения, целта на обучението, очакваните</i>

	30"	резултати от пилотното тестване за обучителите) Представяне на участниците (всеки участник трябва накратко да се представи – 2-3 минути, включително какъв е неговият опит в подкрепата на жени предприемачи и защо смята, че овластяването на жените е важно)
	5"	Попълване на форма за оценка преди обучението
	10"	Игра за запознаване
МОДУЛ 1		
Дигитална трансформация и дигитална готовност	45"	Представяне на модула Инструкции за упражненията
	15"	Време за упражнение Презентации по групи Въпроси и отговори
МОДУЛ 2		
Достъп до иновации, финансиране и местен/международен пазар	45"	Представяне на модула Инструкции за упражненията
	15"	Време за упражнение Презентации по групи Въпроси и отговори
МОДУЛ 3		
Сервитизация и иновации	45"	Представяне на модула Инструкции за упражненията
	15"	Време за упражнение Презентации по групи Въпроси и отговори
МОДУЛ 4		
Устойчивост по време на криза	45"	Представяне на модула Инструкции за упражненията
	15"	Време за упражнение Презентации по групи Въпроси и отговори
МОДУЛ 5		

Лична устойчивост, благосъстояние и основани на пола предизвикателства, свързани с това да бъдеш жена предприемач.	45"	Представяне на модула Инструкции за упражнения Време за упражнение
	15"	Презентации по групи Въпроси и отговори
ИЗВОДИ		
Сесия за обмен на идеи	30"	Защо е важно да се образуват жените предприемачи — споделяне на опит и добри практики
	30"	Изводи и заключение Попълване на формуляр за оценка след обучение Сертификат за завършване и групова снимка

3.2.1 Опитът от пилотните обучения за обучители в RE-FEM.

Създаден е общ доклад оценка като вътрешен работен документ, който обобщава резултатите от формулярите за обратна връзка, получени от участниците, участвали в обучение за тестване в различни периоди и държави. Общо участие са взели 89 души, от които са събрани 83 коментара, което представлява 93,25% от всички присъстващи. Обученията са проведени предимно на място (4), следвани от хибриден формат (2) и онлайн (1), със средна продължителност от 8 часа. Модули 1 и 5 са най-анализираните в 5 различни страни, последвани от останалите модули 2, 3 и 4, които са анализирани в 4 страни. В заключение, това е значителен брой анализирани модули.

Всички участници в пилотното обучение изразиха съгласието си относно защитата на данните. Разпределението по пол е следното: от 89-те участници 73 са жени, а 16 са мъже.

Пилотните тестови обучения за обучители са популяризирани във всяка от държавите партньори по проекта чрез техните уебсайтове и социални мрежи. С участниците е осъществен контакт предимно по електронна поща или по телефона.

Някои посланици на проекта, включително 3-ма от Испания, Румъния и Словакия, участваха в дейности за популяризиране и споделиха информация за събитието чрез своите канали. Профилът на участниците е много хомогенен във всички участващи държави. Обучители, ментори, коучове и бизнес консултанти са най-често представените профили, последвани от обучители на възрастни и жени предприемачи, както и специалисти по човешки ресурси и журналисти.

Всички участници от различните страни са на мнение, че обучението е било продуктивно за всички, както по отношение на очакванията, така и на придобитите

знания. Познаваме се на различни оценки, като например, ПРЕДИ обучението, че обучението в България има за цел придобиване на нови знания или обогатяване на знанията. В Сърбия участниците търсят да създадат нови мрежи или да научат какво е предприемачеството в Европа, за да го сравнят със собствената си държава, например във Финландия. Коментарите са подобни и СЛЕД обучението: Участниците са много доволни от знанията, придобити по време на пилотното обучение, и ще ги прилагат по време на своите ангажименти за обучение/консултации и менторство в бъдеще.

Пилотните участници оцениха възможността да допринесат за резултатите от проекта и очакват резултатите, които ще могат да използват на практика. Повечето участници оцениха перспективата за равенство между половете, която екипът на RE-FEM включи в материалите, както и възможността за изграждане на мрежи и бъдещо сътрудничество със своите колеги.

Цялата подробна информация може да бъде намерена в доклада за цялостна оценка въз основа на докладите по държави, представени от партньорите.

3.2.2 Опитът от пилотното обучение на RE-FEM за жени предприемачи.

Пилотните обучения за ЖП бяха организирани във всяка държава.

Както е обяснено в раздел 3.2.1, всеки партньор изготви своя собствена програма, въпреки че е предоставен примерен модел.

Въпреки, че бяха получени 169 регистрации от седемте държави, общо 107 жени предприемачи от партньорството участваха във второто пилотно обучение. По-специално обучението беше отворено за:

- а) жени, които вече са предприемачи и искат да подобрят капацитета си;*
- б) тези, които са били принудени да прекъснат дейността си или са изпитали сериозни затруднения поради пандемията и искат да станат по-устойчиви в кризисни ситуации;*
- в) жени, които искат да бъдат предприемачи.*
- г) Специално внимание е отделено на ангажирането на жени предприемачи с ограничени възможности поради социално-икономически произход или географско местоположение, които разполагат с по-малко дигитални умения (или имат ограничен достъп до дигитални инструменти) за използването им в своята дейност и/или имат по-малко възможности за подкрепа и развитие на умения, включително достъп до финансова помощ.*

Във всичките 7 държави поставихме специален акцент върху привличането на жени от селските райони или от по-слаборазвити области. Участниците, които отговарят на тези характеристики, са 38,32 % от общия брой участници, поради което сме достигнали до група жени с по-малко възможности. Освен това 14 % са безработни жени с желание да станат предприемачи. Следва да се отбележи, че този процент безработни жени представляват и жени с по-малко възможности, както и жена с

тежки увреждания, която също е участвала в Испания, което е друг начин да се достигне до групи в риск от социално изключване.

Следва да се отбележи, че 98 % от участниците са склонни или силно склонни да препоръчат обучението, докато само 2% биха се въздържали от препоръка към други жени предприемачи.

Анализът на отговорите от въпросниците за удовлетвореност разкри важни поуки и препоръки, които трябва да бъдат взети предвид за подобряване на съдържанието на обучителните материали.

Пилотните обучения са добре приети, особено поради акцента им върху изграждането на умения. Участниците ги възприеха като възможности за придобиване на нови знания, подкрепа за клиенти, проучване на бизнес възможности и подобряване на професионалните и общностните дейности. Изкуственият интелект беше особено интересна тема, отговаряйки на много въпроси на участниците и предоставяйки инструменти за справяне с бъдещи предизвикателства. Участниците споделиха за значителен напредък, придобивайки практически умения и перспективи, които преди това са им липсвали.

Обратната връзка показва, че обучението е повишило увереността на предприемачите, като ги прави по-адаптивни в бизнеса и личния живот. То успешно отговори на очакванията, като допринесе за насърчаване на предприемачеството сред жените и за подобряване на дигиталните умения на жените.

Препоръките за подобрене включват:

- Предлагане на съдържание за по-напреднали, особено в областта на ИИ;
- Провеждане на задълбочени семинари в областта на ИИ и редовно актуализирано съдържание;
- Включване на повече примери от реалния живот и практически материали;
- Подобряване на динамиката на работата в групи и създаване на персонализирано съдържание за различни участници;
- Подчертаване на уникални характеристики, които да отличат обучението от други програми;
- Подобряване на стратегиите за ангажираност и уведомяване на участниците за нови ресурси като онлайн курса RE-FEM и групата в LinkedIn;
- Продължаване на присъствените срещи за мрежово сътрудничество и ангажираност.

Въпреки тези предизвикателства повечето участници считат курса за полезен и можем да кажем, че като цяло целите на обучението са постигнати. Във всеки случай препоръките следва да се вземат предвид, за да се подобри съдържанието на материалите за обучение.

Моля, вижте цялата подробна информация, съдържаща се в общия доклад за оценка въз основа на националните доклади, представени от партньорите, която може да бъде намерена като вътрешен работен документ на RE-FEM.

ЧАСТ IV: Приложения

Приложение 1 Пример за въпросник преди провеждане на обучение

Въпросник преди провеждане на обучение

Добре дошли в това обучение! Бихме искали да получим информация за Вашето образование, знания и умения, както и Вашите очаквания и мнение за това обучение. Няма правилни или грешни отговори. Интересуваме се само от Вашето мнение. Моля, поставете отметка в съответната клетка или попълнете празните полета. Имайте предвид, че не е необходимо да посочвате името или адреса си. Благодаря!

1. Моля, посочете образователна степен, която имате:

- основно
- средно
- професионално обучение
- Университет — бакалавърска степен
- Университет — магистърска степен и по-високо

2. Моля, отбележете настоящия си статус по отношение на предприемачеството? *

- (Съ) собственик на бизнес
- наето/незаето лице с амбиция да стане предприемач
- друго (моля, посочете)

3. Моля, посочете нивото на Вашите дигитални умения. *

- имам основни дигитални умения
- имам средни дигитални умения
- имам задълбочени дигитални умения

4. Използвате ли някои дигитални инструменти във вашия бизнес? (напр.: Microsoft Teams, Zoom, Sage Cloud accounts, Asana, Google Marketing Platform)* (в случай, че нямате собствен бизнес, моля, изберете опцията — „Нямам бизнес“)

- нямам бизнес
- да
- не

5. Посещавали ли сте обучение за подобряване на вашите бизнес и/или дигитални умения през последните 5 години? *

- да
- не

6. По скалата от 1 до 5 (1 е най-ниската; 5 е най-високата), как оценявате очакванията си от обучението:

	1 — Много несъгла сен	2 — Несъгла сен	3 — Неутрал но	4 — Съгласе н	5 — Многосъ гласен
Ще подобря своите дигитални/бизнес умения					
Ще получа достъп до информация, с която не разполагам в ежедневието си					
Ще придобия практически умения, които мога да приложа в моя бизнес					
Ще стана по-уверен и устойчив в правенето на бизнес					
Ще стана по-уверен при започването на собствен бизнес					
Ще обогатя познанията си по конкретни теми, включени в обучението					
Ще разширя мрежата си с основатели на компании, подобни на мен					

7. Какво се надявате да получите от това обучение?

.....

Благодарим Ви, че попълнихте този формуляр!

Приложение 2 Пример за въпросник след провеждане на обучение

Въпросник след провеждане на обучение

Уважаеми участници,

Като последна дейност в рамките на това обучение бихме искали да попълните въпросника. Ще използваме тези данни, за да оценим обучението. Не е необходимо да посочвате името или адреса си. Насърчаваме Ви да се изразите откровенно своето мнение.

Благодарим Ви!

1. Моля, посочете образователна степен, която имате:

- основно
- средно
- професионално обучение
- университет — бакалавърска степен
- университет — магистърска степен и по-високо

2. Моля, отбележете настоящия си статус по отношение на предприемачеството *

- (Съ) собственик на дружество
- наето/незаето лице с цел да стане предприемач
- друго (моля, посочете)

3. Моля, посочете в кой модул сте обучени:

- Модул 1 Дигитална трансформация и дигитална готовност
- Модул 2 Достъп до иновации, финансиране и местен/международен пазар
- Модул 3 Сервитизация и иновации
- Модул 4 Устойчивост по време на криза
- Модул 5 Лична устойчивост, благосъстояние и основани на пола предизвикателства, свързани с това да бъдеш жена предприемач.

4. Колко вероятно е да използвате знанията и уменията, придобити в рамките на това обучение, във вашия бизнес? *

- много вероятно По-скоро да По-скоро не Не съм сигурен/на

5. Обучението отговаряше ли на Вашите нужди?

много вероятно По-скоро да По-скоро не Не съм сигурен/на

6. По скала от 1 до 5 (1 е най-ниската; 5 е най-високата), как оценявате удовлетворението си от:

	1 — Много несъгла сен	2 — Несъгла сен	3 — Неутрал но	4 — Съгласе н	5 — Многосъ гласен
Организация на обучението (представяне на курс, слайдове, демонстрации, дискусии)					
Структура на обучението (продължителността, структурата на съдържанието е ясна и логична)					
Качество на предоставените ресурси, например материали, предоставени по време на обучението					
Полезност на съдържанието на обучителните материали за Вашия бизнес					
Подобряване на вашите знания и умения, които са от значение за поддържането на стопанската дейност					
Дейности, които учителят използва за предаване на знания (ясни, сбити)					
Продължителност на обучението					

7. По скала от 1 до 5 (1 е най-ниската; 5 е най-високата), как оценявате удовлетворението си от:

	1 — Много несъгла сен	2 — Несъгла сен	3 — Неутрал но	4 — Съгласе н	5 — Много съгласе н
Подобрих дигиталните си/бизнес умения					
Имах достъп до информация, която нямам в ежедневието си					
Придобих практически умения, които мога да приложа в моя бизнес					
Станах по-уверен и придобих знания за това, че съм по-устойчива при осъществяването на бизнес дейността					

Станах по-уверен в започването/поддържането на собствен бизнес					
Подобрих комуникационните си умения и знания					
Увеличих познанията си по конкретни теми					
Разширих мрежата си с основатели на компании					
Станах част от общност, която би могла да ми помогне при започването/развитието на моя бизнес					

8. Постигнахте ли своите обучителни цели чрез участие в обучението? Ако отговорът е отрицателен, моля, обяснете защо.

9. Кое съдържание считате за особено полезно?

10. Коя тема на обучението пропуснахте?

11. Какво ви харесваше най-много в обучението?

12. Какво бихте искали да промените в това обучение? (съдържание, организация и т.н.)

13. Колко вероятно е да препоръчате това обучение на други жени предприемачи?

много вероятно По-скоро да По-скоро не Не съм сигурен/на

Благодарим Ви, че попълнихте този формуляр!

Приложение 3 Тестване по модули

Сборът от упражнения може да бъде намерен на отворената образователна платформа на RE-FEM:

<https://refem.eu/open-education-platform/resources/>

Модул 1 Дигитална трансформация и дигитална готовност

1. Презентации:

RPT1: Дигитален маркетинг

RPT2: Социални мрежи — как да се гарантира успешно онлайн присъствие

RPT3: ИИ и дигиталната трансформация

RPT4: Първи стъпки в областта на киберсигурността

2. Упражнения:

Тема на упражнението: Разработване на реклама за социални медии/тема „Дигитален маркетинг“

Методология	Упражнение в група (3—4 лица/група)
Продължителност	40 минути
Необходими материали	Лаптоп, интернет връзка, презентационен екран/мултимедия
Предварителна подготовка	За целите на упражнението, организаторите трябва да изберат няколко снимки, илюстриращи дейност/компания на жена предприемач. Снимките трябва да са със средна или висока резолюция. В ръководството са изброени някои уебсайтове с безплатен достъп до снимки. Трябва да се осигури и безплатен достъп за използване на canva.com.
Провеждане на упражнението, задачи за учителите и обучаемите	<p>Задачи за учителите:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Дайте ясни инструкции на участниците в обучението как да изпълнят упражнението и посочете определеното време; 2. Предоставяне на 2—3 снимки на група;

Тема на упражнението: Разработване на реклама за социални медии/тема „Дигитален маркетинг“

	<p>3. Осигуряване на достъп до canva.com за всяка група.</p> <p>4. По време на упражнението се движете между групите, за да им помогнете с всякакви въпроси и да им напомните за времето, определено за задачата;</p> <p>5. Показвайте на екрана рекламата на всяка от групите по време на представянето ѝ ;</p> <p>6. Модерирайте сесия въпроси и отговори след всяка презентация.</p>
	<p>Задачи за обучаемите:</p> <p>1. Участниците в обучението обсъждат снимките в групата, както и текста, необходим за достигане до целевите потребители;</p> <p>2. В canva.com те трябва да направят реклама, с която да достигнат до целевите потребители/клиенти;</p> <p>3. След като приключат със задачата, те трябва да покажат рекламата на екрана;</p> <p>4. Трябва да изберат 1 представител на групата, който да представи рекламата.</p>

Тема на упражнението: Жени предприемачи и приложения на изкуствения интелект за дигитална трансформация

Методология	Семинар/групово упражнение (3—4 души/група)
Продължителност	половин ден
Необходими материали	Лаптоп, интернет връзка, презентационен екран/мултимедия, лепящи бележки или индексни карти, за да могат участниците да опишат своите бизнес предизвикателства, маркери и флипчарти за групови дискусии. Подредба на помещението: организирайте помещението по начин, който да позволи организирането и работата в групи.
Предварителна подготовка	Описание стъпка по стъпка:

	<p>Инструменти и ресурси на ИИ: Предоставяне на участниците на таблицата с инструменти и ресурси за ИИ, подредени за решаване на различни видове бизнес предизвикателства/ в Приложение I/</p> <p>Следва да се осигури достъп до електронни устройства и интернет връзка.</p>
<p>Провеждане на упражнението и задачи за обучители и обучаеми</p>	<p>Задача за учителите:</p> <p>1. Обяснение и задание:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Представете упражнението, покажете таблицата с бизнес предизвикателствата и съответстващите AI решения. Обяснете всяко предизвикателство и типа AI решение, което се прилага за него. <p>2. Избор на предизвикателство и формиране на групи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Индивидуален подбор:</i> Раздайте лепящи бележки или картончета и помолете участниците да напишат предизвикателството, което най-много ги интересува. • <i>Разделяне на групи:</i> Съберете бележките/картончетата и разпределете участниците в групи според избраните предизвикателства. Стремете се към балансирани групи (3-4 участници на група). <p>3. Модериране и насочване:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Насочвайте дискусиите в групите, като помагате на участниците да анализират общите си предизвикателства и да генерират идеи за възможни AI приложения; • Предоставяйте съвети и помощ при използването на ресурсите за AI инструменти, като улеснявате идентифицирането на подходящи решения; • Помогнете на групите да подготвят своите презентации; • Направете кратко обобщение след всяка презентация и общо обобщение след обучението; • Следете за спазването на времето по време на обучението; • Организирайте сесия за въпроси и отговори и насърчете участниците да споделят своите впечатления и обратна връзка.

Задачи за участниците в обучението:

1. Работа в група:

- Участниците в обучението идентифицират конкретни бизнес предизвикателства, с които са се сблъскали в своите начинания, и ги записват на лепящи бележки.
- Участниците се разделят на групи според вида на избраното от тях предизвикателство.
- Участниците в обучението обсъждат и изясняват избраното предизвикателство в рамките на групата.
- Разпределят роли (кой ще води записки, кой ще презентира и т.н.).
- Прегледайте съответните предоставени примери за ИИ и обсъдете как те могат да помогнат за решаване на предизвикателството.
- Приложете едно от решенията и обсъдете резултатите. Направете корекции, ако е необходимо, и повторете резултатите, за да сравните резултатите с първия опит.

2. Резултати и представяне:

- Подгответе кратко представяне (5 минути) на избраното предизвикателство, вида на приложеното решение с ИИ и резултата от прилагането на решението.
- Участниците в групата коментират резултата, като подчертават потенциалните ползи за своя бизнес и доколко е осъществимо изпълнението.
- Участвайте в дискусии между групите за да споделите впечатления и да получите обратна връзка относно предложените решения.

С фокус върху реалните бизнес предизвикателства на участниците, това упражнение цели да ги насърчи да идентифицират и съчетаят специфичните си нужди с подходящи AI решения, като развият практическо разбиране и готовност за дигитална трансформация. Обучителите играят ключова роля в насочването на дискусиите, подпомагането на обучението и гарантирането, че всяка група активно участва в решаването на проблемите.

Инструменти и ресурси с ИИ за решаване на бизнес предизвикателства:

Бизнес предизвикателство	Вид решение за ИИ	Съответен пример
Маркетинг и създаване на съдържание	Генериране на текст	Как да създадем маркетингови лица в областта на ИИ с 8 енергични обещания, <u>Coru.ai</u>
Разширяване на международния пазар	Инструменти за превод	Основани на ИИ услуги на ЕК „Цифрова Европа“
Визуално брандиране	Създаване на изображение	ИИ за генериране на изображения (стабилно разсейване)
Обработка на текста и осигуряване на качеството	Осигуряване на качеството на текста, обобщаване на текста, транскрипция от текст към текст, откриване на съдържание с ИИ	Grammarly , обобщител на текст на QuillBot , безплатен детектор за изкуствен интелект , основи на създаването на промптове
Бизнес проучвания и анализи	Създаване на промптове, инструменти за проучване на пазара	Основни положения на създаването на промптове, Google Trends, ChatGPT

3. Видеоматериали:

Уебинар „Значимост на социалните медии с Ивана Радич“, 17.9.2020 г., [Значение на социалните медии с Ивана Радич](#)

Tech Talk: Жените предприемачи и предимството на ИИ
<https://www.youtube.com/watch?v=UXHniLwSO0>

Модул 2 Достъп до финанси и иновации

1. Представяне:

RPT 1: Достъп до финансиране и иновации

RPT 2: Методология за оценка на иновационния капацитет

2. Упражнение:

Тема на модула: Разработване на стратегия за достъп до финансиране за предприемачески дейности

Методология	Упражнение на цялата група
Продължителност	20 минути + 20 минути представяне на резултатите + 20 констатации
Необходими материали	Примери за 4 „Счетоводен баланс „и „Отчет за приходите и разходите“ за секторите/дейностите, в които преобладават жените: търговия и услуги,

	<p>информационни технологии, селско стопанство, производство и преработка, Необходими материали: хартия, моливи, флип чарт, маркер.</p>
<p>Предварителна подготовка</p>	<p>ChatGPT</p> <p>Разделяне на участниците в до четири групи, като всяка група е посветена на една от изброените дейности (търговия и услуги, ИТ, земеделие, производство и преработка):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Дайте на всяка група официален пример за „Баланс“ и „Отчет за приходи и разходи“, които са публично достъпни, но без да се посочва името на компанията (тази информация трябва да бъде премахната); • Препоръчително е да се подготвят кратки сценарии за всяка изброена дейност; • Обяснете спецификите на всяка предприемаческа дейност и сезонността ѝ в генерирането на приходи.
<p>Провеждане на упражнението и задачи за учителите и обучаемите</p>	<p>Задачи за учители: Това упражнение се базира на:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Количествен анализ на всеки бизнес (с формула за следния базов анализ на съотношенията): <ul style="list-style-type: none"> o Коефициент на ликвидност o Съотношение дълг към собствен капитал o Съотношение дълг/собствен капитал o Обръщаемост на материалните запаси o Коефициент на задлъжнялост • Качествен анализ на конкретен бизнес: използване на SWOT анализ като начало, след което участниците трябва да дадат основно качествено мнение за бизнес дейността на конкретния предприемач. • Гласуване: членовете на другите групи гласуват дали този предприемач следва да бъде финансиран или не? • Съберете отговорите и наградете победителя със сладкиши <p>2. След презентацията насърчете всички членове от другите групи да изразят мнението си относно това дали фирмата ефективно е представила иновацията като част от иновативния път. Кои аспекти са положителни и кои са отрицателни? Дискусията трябва да включва</p>

	<p>противоположни гледни точки: тези, които подкрепят финансирането и одобряват иновацията, и тези, които я подлагат на критичен анализ и оценка.</p> <p>3 За всяка група провеждаме състезание, подобно на реалния живот. Има четири компании, но само една може да осигури финансиране. Възниква въпросът: кой е най-важният фактор? Количественият анализ (базов анализ на съотношенията), качественият анализ или ефективността на презентацията – или може би комбинация от всички три? Нека идентифицираме какво най-много липсва в нашия подход, да съберем отговорите и да анализираме резултатите.</p> <p>Задачи за участниците в обучението:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Прочетете упражнението и обсъдете накратко с всички членове на екипа; 2. Упражнението е ефективно, ако всички участници се включат в него; 3. Завършете упражнението; 4. Представете основната важна информация след упражнението.
--	--

Тема на упражнението: Иновации	
Методология	Упражнение на цялата група
Продължителност	20 минути + 20 минути представяне на резултатите + 20 констатации
Необходими материали	Примери за 4 иновации за доминираните от жени сектори/дейности: търговия и услуги, информационни технологии, селско стопанство, производство и преработка, хартия, моливи, флипчарт, маркер.
Предварителна подготовка	<p>Разделяне на участниците в до четири групи, всяка от които е посветена на една от изброените дейности (търговия и услуги, информационни технологии, селско стопанство, производство и преработка):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Даване на идея на всяка група за иновации и разработване на иновативно мислене и прилагане на иновации в четири ключови предприемачески дейности (в които преобладават жени);

	<ul style="list-style-type: none"> • Обсъждане на предизвикателствата, пред които са изправени предприемачите по отношение на иновациите във всяка от четирите дейности; • Насърчаване на участниците да идентифицират конкретни предизвикателства в своя бизнес контекст; • Предлага се да се изготвят кратки сценарии за всяка включена в списъка дейност.
<p>Провеждане на учението и задачи за</p>	<p>Задачи за учителите:</p> <p>1. Това упражнение се основава на:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Примери за успешни иновации във всяка от четирите представителни предприемачески дейности (в които преобладават жени); • Стратегическо планиране на иновациите; • Пътна карта от идеята до реализираните иновации • Иновациите на практика: <ul style="list-style-type: none"> ○ Организиране на сесия за събиране на идеи, на която участниците генерират идеи за иновации във въображаеми бизнеси; ○ Съсредоточаване върху решения за вече установени предизвикателства; ○ Да приканят участниците да разработят личен план за действие за прилагане на иновации във въображаеми бизнеси; ○ Разработване на стратегически план за действие в областта на иновациите; ○ Обсъдете как тези иновации могат да подобрят предприятията. • Представяне на иновацията на предприемача в периода 3—5 минути за достъп до финансиране; • Гласуване членовете от други групи гласуват: тази иновация ще бъде ли реализирана или не? • Събирайте отговорите и отличете победителя за иновации с бонбони. <p>2. След представянето да се насърчат всички членове на другите групи да изразят мнението си дали предприятието действително е представило иновациите по пътя на иновациите. Кои аспекти са положителни и кои са отрицателни? Дискусията следва да включва противоположни гледни точки: тези, които се застъпват за финансиране и одобряване на иновациите, както и тези, които ги разглеждат и оценяват.</p> <p>3. За всяка група имаме конкурс като в реалния живот. Имаме 4 компании и само една може да</p>

	<p>получи средства и да стане победител за най-добрите иновации. Коя ще бъде тя? Какво е най-важно? Какво най-много ни липсва, докато събираме отговорите и резултатите?</p> <p>Задачи за участниците:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Прочетете упражнението и участвайте в кратка дискусия с всички членове на екипа. 2. Упражнението е ефективно, когато всички участници участват активно в него. 3. Приключване на упражнението. 4. Представете основната важна информация, получена от учението.

Модул 3 Сервитизация и иновации

1. Представяне:

Какво представлява „Сервитизацията“

Какво представляват иновациите

2. Упражнение:

Тема на упражнението: Обсъждане на възможностите за въвеждане на сервитизация в бизнесите на участващите в обучението

Методология	Семинар/упражнение в група
Продължителност	60 минути (може да се промени според броя на участниците и размера на групите)
Необходими материали	Лаптопи, проектор Хартия, писалки, моливи, маркери
Подготовка преди семинара	<ul style="list-style-type: none"> • Обучителят насърчава участниците (обучаемите) да започнат да обмислят възможностите за въвеждане на сервитизация в техния бизнес. • Обучителят дава пример за успешно прилагане на сервитизация в бизнеса. За вдъхновение, бизнес казуси, описващи проекти за сервитизация, могат да бъдат намерени ТУК.
Провеждане на учението и задачи за	<p>Задачи за учителите:</p> <p>Обучителят споделя таблицата с въпроси/задачи за участниците.</p> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px;"> <p>1. Определете актуалния си продукт/услуга и неговото финансово значение за компанията въз</p> </div>

Тема на упражнението: Обсъждане на възможностите за въвеждане на сервитизация в бизнесите на участващите в обучението

	<p>основа на приходи и рентабилност — Какво предлагате?</p> <p>2. Идентифицирайте своите клиенти — Кой е Вашият клиент?</p> <p>3. Идентифицирайте своите конкуренти, алтернативи и ключови елементи от тяхното предложение за стойност – Кои са вашите конкуренти и защо клиентите ги избират?</p> <p>4. Помислете за възможни услуги, които можете да добавите във вашия продукт/портфолио — Как можете да ги превърнете в услуга (сервитизация)?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Обучителят обяснява задачата и моли обучаемите да я разработят самостоятелно, като вземат предвид своята компания. • По време на изпълнението на задачата обучителят предоставя насоки на обучаемите. • След като задачите бъдат изпълнени, обучителят предлага на обучаемите да споделят своите отговори и инициира дискусия. Обучаемите се насърчават да споделят идеи и да дават обратна връзка/предложения на останалите. • Възможно е обучаемите да бъдат разделени на малки групи (по 4-5 души). Обучителят ги разделя на групи, в които те разработват първите три въпроса спрямо своята компания. След изпълнението всеки обучаем представя отговорите си в групата, а останалите обучаеми споделят идеи и предложения по последния, четвърти въпрос, като вземат предвид представената компания и отговорите, дадени на предходните въпроси. • Възможно е също така да се промени упражнението. Обучаемите могат да работят в групи (екипи) и да доразвиват задачата за измислена компания. Обучителят предоставя основни спецификации за измислената компания на всяка група. Може да бъде една и съща компания за всяка група или различни компании за всяка група. Всяка група ще разполага с време за работа по задачите, след което се представят резултатите, а обучителят насърчава дискусията, като другите обучаеми предоставят обратна връзка.
--	--

Тема на упражнението: Обсъждане на възможностите за въвеждане на сервитизация в бизнеса на участващите в обучението

	<ul style="list-style-type: none"> • Препоръка: учителят определя времето за всяка задача, в зависимост от броя на участниците и размера на групите.
	<p>Задачи за обучаемите:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Да работят индивидуално и да работят по възложената задача. • Представяне на резултатите и активно участие в дискусиата.

Тема на упражнението: Иновациите на практика

Методология	Семинар/упражнение в група
Продължителност	60 минути (може да се промени според броя на участниците и размера на групите)
Необходими материали	Флипчарт, хартия, писалки, моливи
Подготовка преди обучението	Обучителят обяснява значението на въвеждането на иновации в бизнеса на участниците (обучаеми). След това учителят раздава хартия и моливи/писалки на участниците и представя упражнението.
Провеждане на упражнението и задачи за обучители и обучаеми	<p>Задачи за учителите:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Учителят разделя участниците на малки групи (по 4-5 души). Ако е възможно, осигурява разнообразие в групите, като съчетава участници с различен опит, умения и от различни индустрии, което може да внесе различни гледни точки по време на упражнението. • Учителят иска от участниците във всяка група да определят общите предизвикателства, пред които са изправени те или техните клиенти. Това могат да бъдат различни предизвикателства, вариращи от насищане на пазара, проблеми с клиентите, разработване на продукти, неефективност на процесите и др. • Учителят насърчава обучаемите да приоритизират идентифицираните предизвикателства и да се съсредоточат върху междусекторно сътрудничество за създаване на иновативни решения за максимум 2 най-приоритетни предизвикателства. Междусекторното сътрудничество позволява на обучаемите да използват различни гледни точки и

	<p>експертен опит за справяне със сложни предизвикателства и насърчаване на иновации в различни сектори.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Учителят кани представителя на всяка група да представи идентифицираните предизвикателства и предложените иновативни решения. Учителят може да напише идентифицираните предизвикателства и решения на флипчарта, за да следи дали в рамките на групите са установени едни и същи/сходни предизвикателства/решения. • След представянията учителят направлява сесия за обратна връзка, в която участниците могат да дадат мнения за приложимостта, мащабируемостта и пазарния потенциал на всяко решение. • Препоръка: учителят определя времето, разпределено за всяка задача, въз основа на броя на участниците и размера на групите.
	<p>Задачи за обучаемите:</p> <p>Участниците работят в групи по възложените задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • идентифициране на предизвикателствата в рамките на групата; • приоритизиране на установените предизвикателства; • генерират иновативни решения (за не повече от 2 приоритетни предизвикателства), като същевременно се опитват да предоставят информация от различни гледни точки; • представяне на резултатите и активно участие в дискусиата.

3. Видеоматериали:

<https://www.youtube.com/@re-fem/videos>

Модул 4. Устойчивост по време на криза

1. Представяне от:

- 1) *Планове за устойчивост, издръжливост и овластяване на жените предприемачи. PDF*
- 2) *Устойчивост в бизнеса. PDF*

2. Упражнение:

Тема на упражнението: <i>Ползи от устойчивостта DANONE</i>	
Методология	Упражнение в група 10—15 души
Продължителност	45 минути

Тема на упражнението: Ползи от устойчивостта DANONE	
Необходими материали	Бяла дъска, преносими компютри, интернет връзка, лепящи бележки, щифтове за закрепване, хартия.
Подготовка преди обучението	<p>Описание стъпка по стъпка:</p> <p>На участниците се предоставя информационен фиш с информация за дружество, която е внедрила устойчива практика в своя бизнес. В информационния фиш се съдържа информация за практиката за устойчивост, която е внедрена и за основните резултати, които са получени. С тези данни участниците се приканват да анализират ползите за околната среда, компанията и клиентите.</p>
Провеждане на учението и задачи за учителите и обучаемите	<p>Задачи за учителите:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сформируйте малки групи до трима души. Дайте на всяка група работния лист за упражнението. 2. Насочете групите да анализират ползите, генерирани от внедряването на устойчиви действия/дейности/продукти/практики в компанията, и след което да продължат с анализ на: <ul style="list-style-type: none"> • Какви са ползите за околната среда? • Как се увеличава конкурентоспособността на предприятията по отношение на иновации, управление на риска, намаляване на разходите и репутацията на компанията? • Какви са ползите за клиента? 3. Проведете дискусия и обобщете резултати. <p>Задачи за обучаемите:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Да работят в малки групи 2. Един от участниците във всяка група представя работата на групата 3. Активно да участват в дискусии

Тема на упражнението: Създаване на план за устойчивост на предприятията	
Методология	Упражнение в група 10—15 души
Продължителност	45 минути
Необходими материали	Интернет връзка и проектор. Листи хартия и писалки за всеки участник. Вдъхновяващо видео за устойчивост в бизнеса (може да бъде кратък документален филм,

		успешна история или презентация на устойчива компания).
Подготовка обучението	преди	Описание стъпка по стъпка: Преди обучението съберете информация за компаниите на участниците. Това ще ви позволи да адаптирате примерите и дискусиите към техните специфични сектори, което ще направи срещата по-релевантна за тях. Избор на видео: Изберете внимателно вдъхновяващото видео за корпоративна устойчивост. Уверете се, че то е подходящо за различни индустрии и ще резонира с участниците. Може да обмислите използването на местни казуси или цитати от успешни жени предприемачи, които са внедрили устойчиви практики.
Провеждане на учението и задачи за		<p>Задачи за учителите:</p> <p>1. Въведение (10 минути): Пуснете вдъхновяващото видео за корпоративна устойчивост. Организирайте кратка дискусия, за да споделите впечатления и размисли, които възникват след гледането на видеото.</p> <p>2. Идентифициране на въздействията (10 минути): Помолете участниците да помислят върху текущото въздействие на техния бизнес върху околната среда, обществото и икономиката. С помощта на листовце хартия ги насърчете да създадат списък с положителни и отрицателни въздействия.</p> <p>3. Анализ на заинтересованите страни (10 минути): Обяснете значението на идентифицирането и разбирането на заинтересованите страни и помолете жените предприемачи да определят кои са релевантните заинтересовани страни за техния бизнес.</p> <p>4. Определяне на цели за Устойчиво развитие (10 минути): Напътствайте участниците в поставянето на устойчиви цели за техния бизнес. Тези цели трябва да адресират установените отрицателни въздействия и да подсилват положителните. Това насърчава креативността и стремеж към амбициозни, но постижими цели.</p> <p>5. План за действие (15 минути): Помолете жените предприемачи да създадат план за действие за изпълнение на целите за устойчивост. Те трябва да</p>

	<p>разгледат конкретни стъпки, отговорности, времеви рамки и необходими ресурси.</p> <p>6. Представяне и обратна връзка (20 минути): Всяка група представя своя план за устойчивост. Това насърчава конструктивната обратна връзка между участниците и спомага за обмен на идеи и сътрудничество.</p> <p>7. Лично поемане на ангажимент (5 минути): Поканете всеки участник лично да се ангажира с изпълнението на плана за устойчиво развитие в своята компания. Помолете ги да споделят конкретно действие, което ще предприемат през следващите месеци.</p> <p>Задачи за обучаемите:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Работа в малки групи; 2. Един от участниците във всяка група представя своята работа; 3. Да участват активно в дискусиите.
--	---

Модул 5 Лична устойчивост, благосъстояние и основани на пола предизвикателства, свързани с това да бъдеш жена предприемач.

5.1 УСТОЙЧИВОСТ И БЛАГОСЪСТОЯНИЕ

Представяне:

РРТ1: Разработване на Устойчивост и Благосъстояние

Упражнения:

Тема на упражнението: 1.1. Кратка скала за устойчивост (BRS)	
Методология	Индивидуална работа, самооценка, размисъл
Продължителност	Общо: 20 минути

		5 минути за попълване (+ оценка) + 15 минути за размисъл / групова дискусия
Необходими материали		Хартия, писалка, кратката скала за устойчивост (BRS), разпечатана или изпратена онлайн.
Подготовка обучението	преди	<p>При подготовката за предстоящото обучение, учителят има задачата да подготви теста по кратката Скала за устойчивост (BRS). Този тест служи като основен елемент за упражнението и цели да оцени разбирането на участниците за тяхното собствено ниво на устойчивост. Подготовката преди срещата включва следните стъпки:</p> <p>За участници на място:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Учителят разпечатва няколко копия на въпросника за раздаване на участниците, които ще присъстват лично. - Организира разпечатаните въпросници прилежно за лесен достъп и раздаване по време на срещата. <p>За онлайн участници:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Конвертирайте въпросника в дигитален формат, подходящ за онлайн разпространение. - Уверете се, че разполагате с e-mail адресите на участниците.
Провеждане упражнението и задачи за учителите и обучаемите	на	<p>Задачи на учителя:</p> <p>Въведение в теста за кратката скала за устойчивост (BRS):</p> <p>Предоставете обща информация за теста по кратката Скала за устойчивост (BRS) и нейната цел за оценка на индивидуалните нива на устойчивост.</p> <p>Подчертайте, че скалата се състои от 6 въпроса, като всеки въпрос се оценява по Ликертова скала от 1 до 5.</p> <p>Обяснение на Ликеровата скала:</p> <p>Разяснете точките на скалата: 1 - силно несъгласен, 2 - несъгласен, 3 - неутрален, 4 - съгласен, 5 - силно съгласен.</p> <p>Подчертайте, че участниците трябва да отговорят въз основа на текущата си ситуация, а не на това, което биха считали за идеален сценарий.</p> <p>Поверителност и конфиденциалност:</p>

Уверете участниците, че техните отговори ще бъдат защитени и конфиденциални.

Подчертайте, че индивидуалните резултати няма да бъдат разкривани на други без изрично съгласие.

Раздаване на въпросника:

Дайте ясни инструкции на участниците как да попълнят на въпросника и с колко време разполагат.

Оценяване и интерпретация:

Съберете резултатите от шестте въпроса и разделете сумата на шест, за да получите общия BRS резултат:

ОБЩ РЕЗУЛТАТ/6 = СОБСТВЕН BRS РЕЗУЛТАТ

Интерпретация на BRS резултатите:

1,00—2,99 — НИСКА УСТОЙЧИВОСТ

3,00—4,30 — НОРМАЛНА УСТОЙЧИВОСТ

4,31—5,00 Г. — ВИСОКА УСТОЙЧИВОСТ

Време за попълване:

Осигурете разумно време за попълване на въпросника (5 минути би трябвало да са достатъчни за попълване и оценка).

Насърчаване на размисъл:

Насърчете участниците да размислят върху своите отговори и да обмислят ситуации от реалния живот, които са повлияли на оценките им.

Създайте безопасна и подкрепяща среда за споделяне на размисли.

Групова дискусия:

Помислете за включване на групова дискусия, в която участниците могат да споделят прозрения или опит, свързани с оценката.

Допълнителна подкрепа:

Споделете информация, че е налична подкрепа за участниците, които могат да изпитват емоционални предизвикателства при самооценката.

Подчертайте, че обучението е насочено към личностно израстване и развитие.

	<p>Задачи за обучаемите:</p> <p>Попълване на въпросника и самооценка</p> <p>Следване на инструкциите на учителя за размисъл.</p> <p>Участие в по желание групово дискусия, ръководена от учителя.</p> <p>Активно слушане на опита и размислите, споделени от други участници по време на груповата дискусия.</p>
--	---

Тема на упражнението: 1.2. Списък на характеристиките за устойчивост

Методология	Индивидуална работа, самооценка, размисъл
Продължителност	Общо: 30 минути; 5 минути за попълване на работния лист + 15 минути обсъждане по групи + 10 голяма групово дискусия.
Необходими материали	Разпечатан или изпратен онлайн списък с характеристики за „Устойчивост“, хартия, химикали
Подготовка на обучението	<p>предиде</p> <p>Обучителят има задачата да подготви работен лист за характеристиките на устойчивост. Този работен лист служи като основен елемент за упражнението, при което участниците ще получат представа за значимостта на различни характеристики на устойчивост, насърчавайки самоосъзнаване и по-дълбоко разбиране на личните си силни страни и области за развитие.</p> <p>За участници на място:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Разпечатайте няколко копия на работния лист за раздаване на участниците, които ще присъстват лично. - Организирайте разпечатаните работни листове прилежно за лесен достъп и раздаване по време на обучението. <p>За онлайн участници:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Конвертирайте работния лист в дигитален формат, подходящ за онлайн разпространение. - Уверете се, че разполагате с e-mail адресите на участниците.
Провеждане на упражнението и задачи за учителя и обучаемите	<p>Задачи за учителите:</p> <p>Въведение:</p> <p>Представете упражнението „Характеристики на устойчивостта,“ като подчертаете неговата цел за самооценка.</p> <p>Обяснение на характеристиките:</p>

Накратко обяснете всяка от 20-те характеристики на устойчивостта в работния лист.

Преглед на инструкциите:

Насочете участниците да прочетат внимателно характеристиките.

Поканете ги да изберат пет характеристики, които най-много резонират с тях – такива, които смятат за особено важни за тяхната устойчивост в предизвикателни ситуации, независимо дали вече притежават тези качества или искат да ги развият.

След като изберат своите пет характеристики, ги насочете да ги подредят по важност, като (1) обозначава най-важната характеристика.

Насърчете участниците да обмислят и други характеристики на устойчивостта, които са важни за тях. Ако смятат, че липсват значими характеристики в списъка, могат свободно да добавят свои в края.

Поверителност и конфиденциалност:

Уверете участниците в поверителността на техните отговори.

Подчертайте, че индивидуалните оценки няма да бъдат разкрити на други без изрично съгласие.

Разпределение на времето:

Отделете 5 минути, за да могат участниците да направят оценка, като им осигурите достатъчно време за обмислена и внимателна оценка.

Групова дискусия:

Водете дискусии в малки групи, където участниците могат да споделят своите виждания, опит или всякакви предизвикателства, които са срещнали по време на упражнението.

След това съберете всички за обща дискусия, насърчавайки участниците да споделят основни изводи.

Заклучение:

Завършете сесията, като подчертаете важността на самоосъзнаването и разпознаването на приоритетите за

	<p>лична устойчивост. Подчертайте как разбирането на тези характеристики може да помогне за укрепване на устойчивостта в ежедневието и при предизвикателни ситуации.</p>
	<p>Задачи за обучаемите:</p> <p>Четене и попълване на работния лист.</p> <p>Следване на инструкциите на учителя за размисъл.</p> <p>Участие в груповата дискусия, ръководена от учителя.</p> <p>Активно слушане на опита и размислите, споделени от другите участници по време на груповата дискусия.</p>

Тема на упражнението: 2.1. Отключете потенциала си: Научете нещо ново	
Методология	Индивидуална работа, работа в малки групи
Продължителност	Общо 45 минути: 15 минути за попълване на работния лист + 20 минути дискусия в малки групи + 10 минути цялостна групова дискусия
Необходими материали	Хартия, писалка, работен лист Научете нещо ново , отпечатан или изпратен онлайн.
Подготовка обучението	<p>преди</p> <p>Обучителят е натоварен със задачата да подготви новия работен лист „Научете нещо ново“. Този работен лист <u>помага на участниците да осъзнаят умения, които може да липсват в текущия им набор от умения, но са от съществено значение за личностно и професионално развитие. Работният лист също така насочва участниците през обмислен процес на избор, планиране и започване на изучаването на ново умение.</u> Освен това ги насърчава да излязат от зоната си на комфорт и да <u>приемат предизвикателството</u> с ентузиазъм.</p> <p>За участници на място:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Разпечатайте няколко копия на работния лист за раздаване на участниците, които ще присъстват лично. - Организирайте разпечатаните работни листове прилежно за лесен достъп и раздаване по време на обучението. <p>За онлайн участници:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Конвертирайте работния лист в дигитален формат, подходящ за онлайн разпространение. - Подгответе имейл адресите на участниците.

<p>Провеждане на учението и задачи за</p>	<p>Задачи за учителите:</p> <p>Въведение:</p> <p>Запознайте участниците с упражнението „Научи нещо ново,“ като подчертаете неговата цел – осъзнаване на липсващи, но важни умения и излизане от зоната на комфорт. Дайте примери с известни личности, които са усвоили нови умения, за да вдъхновите участниците.</p> <p>Раздайте работните листове „Научи нещо ново“ на всички участници.</p> <p>Инструкции за преглед:</p> <p>Насочете участниците да прочетат внимателно въпросите на работния лист и подчертайте важността на внимателното обмисляне и искреността в техните отговори.</p> <p>Разпределение на времето:</p> <p>Отделете 15 минути за самостоятелна работа, през които участниците да отговорят на въпросите на работния лист. Насърчете ги да се задълбочат в своите мисли и стремежи, за да се ангажират с искрен и самоанализиращ подход.</p> <p>Дискусия в малки групи:</p> <p>След самостоятелната работа организирате дискусии в малки групи. Насърчете участниците да споделят прозрения, опит или предизвикателства, с които са се сблъскали по време на упражнението. Целта на тази съвместна дискусия е да се предостави платформа за различни гледни точки и взаимна подкрепа.</p> <p>Теми за обсъждане: Споделете 3-5 избрани умения, обсъдете защо тези умения са важни и как усъвършенстването или придобиването им би повлияло на професионалния или личния ви живот.</p> <p>След това съберете всички за обща дискусия, като насърчите участниците да споделят основните си изводи.</p> <p>Заклучение:</p> <p>Обобщете най-важните прозрения от общата дискусия, като се фокусирате върху общи теми, предизвикателства</p>
---	--

	<p>и стратегии, които са възникнали.</p> <p>Предоставете кратко обобщение на основните изводи от обучението, като отново подчертаете значението на излизането от зоната на комфорт за личностно и професионално развитие. Напомнете на участниците, че целта на идентифицирането и обсъждането на тези умения е да предприемат конкретни стъпки към своето усъвършенстване.</p> <p>Задачи за обучаемите:</p> <p>Прочетете въпросите, посочени в работния лист „Научи нещо ново.“</p> <p>Отделете 15 минути, за да отговорите на въпросите самостоятелно.</p> <p>Участвайте в дискусиите в малки групи, като споделите своите отговори и прозрения.</p> <p>Слушайте внимателно размислите, споделени по време на общата дискусия, и обърнете внимание на финалното обобщение на учителя..</p>
--	---

Тема на упражнението: 2.2. Управлявай енергията си ефективно

Методология	Индивидуална работа, работа в малки групи
Продължителност	Общо 45 минути: 15 минути индивидуална работа за попълване на ЧАСТ А от работния лист + 15 минути обсъждане в малки групи + 10 минути за попълване на ЧАСТ Б от работния лист + 5 минути обща групова дискусия
Необходими материали	Хартия, писалка, работен лист Управлявай енергията си ефективно , разпечатан или изпратен онлайн.

<p>Подготовка обучението</p>	<p>преди</p> <p>Обучителят има задачата да подготви работен лист „Управлявай енергията си ефективно“. Целта на това упражнение е да помогне на участниците да разпознаят и управляват ефективно своите енергийни нива през деня, което им позволява да повишат своята устойчивост, да се справят с предизвикателствата, да оптимизират продуктивността и да поставят на първо място жизнеността и възстановяването.</p> <p>За участници на място:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Разпечатайте няколко копия на работния лист за раздаване на участниците, които ще присъстват лично. - Организирайте разпечатаните работни листи прилежно за лесен достъп и раздаване по време на работната среща. <p>За онлайн участници:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Конвертирайте работния лист в дигитален формат, подходящ за онлайн разпространение. - Уверете се, че имате налични имейл адресите на участниците.
	<p>Задачи за учителите:</p> <p>Въведение:</p> <p>Представете упражнението „Управлявай енергията си ефективно“, за да оцените и визуализирате енергийните нива на участниците през един нормален работен ден. Това упражнение ще им помогне да разберат своите енергийни модели, което ще им позволи да вземат информирани решения за по-ефективно управление на енергията.</p> <p>Раздайте работните листове „Управлявай енергията си ефективно“ на участниците и обърнете внимание, че листът се състои от две части: ЧАСТ А и ЧАСТ Б.</p> <p>Преглед на инструкциите:</p> <p>Насочете участниците да прочетат внимателно инструкциите и въпросите в част А от работния лист. Уверете се, че разбират задачите, преди да започнат самостоятелната работа след прочитане на ЧАСТ А.</p> <p>Разпределение на времето:</p> <p>Индивидуална работа: Отделете 15 минути, за да могат участниците да работят индивидуално. Насърчете ги да се задълбочат в своите мисли и стремежи, за да се ангажират с искрен и самоанализиращ подход.</p> <p>Дискусия в малки групи:</p>

След сесията за индивидуална работа организирайте участниците в малки групи. Насърчете ги да споделят опита си от упражнението. Насочете дискусията към начините за справяне с дейностите, които източват енергия, като ги помолите да споделят своя списък с енергийно натоварващи дейности, взаимоотношения или явления.

Изследвайте стратегии за намаляване на въздействието на тези фактори и помолете групата да даде предложения или съвети.

Помолете участниците да споделят дейностите, нещата или взаимоотношенията, които ги зареждат с енергия.

Насърчете дискусията за това как могат да увеличат тези зареждащи с енергия дейности и да намерят начини да ги включат повече в ежедневните си рутинни дейности.

Индивидуална работа:

Насочете участниците да прочетат внимателно инструкциите и въпросите в **част Б** от работния лист. Уверете се, че разбират задачите, преди да пристъпят към индивидуалната работа.

Споделяне и обобщение: Улесняване на груповата дискусия с цялата група, като ги насърчава да споделят изводите.

Заключение:

Представете кратко обобщение на основните изводи от обучението, като отново подчертаете значението на разбирането на енергийните модели. Разпознаването на тези модели е важна стъпка към разработването на ефективни стратегии за управление на енергията.

Задачи за обучаемите:

Прочетете въпросите, посочени в работния лист **Управлявай енергията си ефективно**.

Самостоятелна работа: Отделете 15 минути за попълване на част А и 5 минути за част Б от работния лист.

Участие в дискусии в малки групи: Участвайте активно в дискусиите с малки групи, като споделите вижданията

	и опита си. Активно изслушвайте опита и разсъжденията, споделени от други участници по време на груповата дискусия. Обърнете специално внимание на разсъжденията и резюмето на учителя по време на заключителната дискусия.
--	---

Тема на упражнението: 3. План за действие за устойчивост

Методология	Индивидуална работа, работа в малки групи
Продължителност	Общо 45 минути: 15 минути за попълване на работния лист + 20 минути дискусия в малки групи + 10 цялостна групово дискусия
Необходими материали	Хартия, писалка, работен лист за плана за действие за устойчивост , отпечатан или изпратен онлайн.
Подготовка обучението	<p>преди</p> <p>Обучителят е натоварен със задачата да изготви работен лист за плана за действие за устойчивост. Целта на това упражнение е да се даде възможност на участниците да подобрят способността си да се справят с предизвикателствата чрез идентифициране, развиване и прилагане на специфични умения за изграждане на устойчивост.</p> <p>За участници на място:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Разпечатайте множество копия на работния лист за разпространение сред участниците, които ще участват лично. - Организирайте разпечатаните работни листове прилежно за лесен достъп и раздаване по време на обучението. <p>За онлайн участници:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Конвертиране на работния лист в цифров формат, подходящ за онлайн разпространение. - Подгответе имейл адресите на участниците.
Провеждане упражнението и задачи за обучителите и обучаемите	<p>на</p> <p>Задачи за учителите:</p> <p>Въведение:</p> <p>Запознайте участниците с плана за действие за устойчивост, подчертавайки целта му – да насочи вниманието към размишлението върху стресови минали преживявания и използването на тези разсъждения за лично израстване и изграждане на устойчивост. В света на предприемачеството, особено за жените предприемачи, които често срещат уникални предизвикателства, способността да се адаптират, учат и развиват от миналото е от ключово значение. Раздайте работните листове за План за действие за устойчивост на участниците.</p>

Преглед на инструкциите:

Помолете участниците да прочетат внимателно въпросите в работния лист. Подчертайте значението на внимателното разсъждение и искреното отношение при отговорите.

Разпределение на времето:

Отделете 15 минути, за да могат участниците да работят индивидуално. Насърчете ги да се задълбочат в своите мисли и стремежи, за да се ангажират с искрен и самоанализиращ подход.

Дискусия в малки групи:

Организирайте участниците в малки групи. Насърчете ги да споделят своите прозрения, опит или предизвикателства, с които са се сблъскали по време на упражнението. Насочете групата към обсъждане на действията, които участниците планират да предприемат в следващите 72 часа, за да укрепят своите силни страни или да адресират области за подобрене. Позволете на членовете на групата да дават обратна връзка и предложения, за да се подкрепят взаимно.

Заклучение:

Представете кратко обобщение на основните изводи, като подчертаете, че чрез анализ, поставяне на цели, стратегическо планиране, външни оценки и постепенни корекции, планът цели да насърчи подобрения в личната и професионална устойчивост. Напомнете на участниците за важността на прилагането на техните стратегии за устойчивост. Подчертайте значимостта на обсъдените мрежи за подкрепа и насърчете участниците да се обръщат към тези ресурси, когато е необходимо. Напомнете им, че устойчивостта е непрекъснат процес и че малките, последователни действия водят до значителен напредък.

Задачи за обучаемите:

	<p>Прочетете въпросите, посочени в работния лист за План за действие за устойчивост.</p> <p>Отделете 15 минути, за да попълните работния лист, като отговорите обмислено на всеки въпрос.</p> <p>Участвайте активно в груповите дискусии, като споделите своите прозрения и наблюдения.</p> <p>Изслушайте внимателно опита и мненията, споделени от другите участници по време на груповата дискусия.</p> <p>Обърнете специално внимание на обобщението и изводите, предоставени от учителя, за да извлечете финални впечатления.</p>
--	--

5.2 АСПЕКТИ НА РАВЕНСТВОТО МЕЖДУ ПОЛОВЕТЕ

Представяне:

RPT1: Неравенство между половете и характеристики на неравнопоставеността между половете в предприемачеството

Упражнения:

<i>Тема на упражнението: Какво е мнението Ви за жените и предприемачеството?</i>	
Методология	Упражнение за цялата група
Продължителност	30 минути
Необходими материали	Твърдения и факти, свързани с жените предприемачи. Твърденията следва да бъдат изготвени предварително.
Подготовка преди обучението	<p>Подгответе въпроси, започващи с „Съгласни ли сте с това твърдение или цитат, който гласи...?“ Ето няколко примера:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Жените имат същите възможности като мъжете да започнат бизнес. • Социалните очаквания и предразсъдъци продължават да възпрепятстват жените да станат предприемачи в сравнение с мъжете. • Когато жените започват бизнес, те разполагат с по-малко финансови ресурси.

	Предлага се също така да се изготвят и твърдения/кратки сценарии/цитати от известни предприемачи/ролеви модели.
<p>Провеждане на упражненията и задачи за учителите и обучаемите</p>	<p>Задачи за учителите:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Очертайте въображаема скала на пода, като единият край представлява мнението „Напълно съгласен съм“, а другият край – „Изобщо не съм съгласен“. Обяснете на участниците как работи скалата. 2. Задайте въпросите или прочетете твърденията на глас. След всяко твърдение участниците трябва да застанат в единия край на скалата, в другия край или някъде по средата, което най-добре отразява тяхното мнение по дадения въпрос или твърдение. 3. За всеки въпрос или твърдение изберете няколко участници, които да споделят своите мнения, да обяснят позицията си на скалата и да обсъдят защо са избрали точно това място. След това насърчете кратка дискусия, като попитате останалите дали са съгласни или не. Напомнете на участниците, че това упражнение не е дебат; не е необходимо да се опитват да променят нечие мнение, но е възможно след всяко твърдение някой да реши да промени позицията си. 4. Допълнително: Съберете мненията и нагласите и ги запишете на дъската. Създайте колони за събиране на отговорите, като разграничите отговорите на „мъже“ и „жени“. Освен това, запишете всички разкрити погрешни схващания по време на упражнението и ги анализирайте. <p>Задачи за обучаемите:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Подготовка на твърдения (5-6 броя) 2. Упражнението е ефективно, ако всички участници се включат в него. 3. Основната задача на участниците е да застанат на линията, която отразява тяхното мнение, да споделят своето мнение и да се включат в дискусия с останалите участници.

Тема на упражнението: Предприемачите са като... Жените предприемачи са като

Методология	Упражнение в малки групи с обща групова дискусия
Продължителност	30 минути
Необходими материали	Флипчартна хартия/големи листи за участниците Маркери, цветни моливи

		Вестници (ако има такива)
Подготовка обучението	преди	Подгответе се по темата за половите стереотипи и роли.
Провеждане упражнението и задачи за обучителите и обучаемите	на	<p>Задачи за учителите:</p> <p>Бележка за учителя: Дискусията за половите роли и очаквания може да представлява предизвикателство поради различните възприятия, ценности, социализация или личен опит. Поради това разбирането на половите роли може да варира значително, което води до разнообразни гледни точки по темата.</p> <p>1. Разделете участниците на малки групи или две групи от по 3-4 души. Осигурете на всяка група лист флипчарт хартия – един с надпис „Предприемач“ и друг с надпис „Жена предприемач“ в горната част.</p> <p>2. Насърчете групите да обсъдят и запишат всичко, което свързват с понятията „предприемач“ и „жена предприемач“. Те могат да рисуват и пишат върху флипчартовете (и да използват отпечатани изображения, ако има налични).</p> <p>3. Организирайте представяне на резултатите от Обсъдете изводите: разгледайте приликите и разликите, проучете причините зад тях и направете изводи. Задайте допълнителни въпроси като „Откъде произлизат тези очаквания?“, „Кой поддържа и насърчава нагласите и очакванията към жените предприемачи?“ и „Какви са последиците от тези очаквания върху жените предприемачи?“</p> <p>Задачи за обучаемите:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Работа в малки групи. 2. Един от участниците във всяка група представя тяхната работа. 3. Участвайте активно в дискусиите.

Тема на упражнението: Институционално въздействие върху половите роли и полови стереотипи (очаквания) като цяло

Методология	Упражнение в малки групи
Продължителност	90 минути
Необходими материали	Флипчартна хартия/големи книги за участниците Маркери, оцветени моливи

Подготовка обучението преди	Подготовка по темата за свързаните с пола стереотипи и как институционалните системи укрепват, укрепват ролите на половете, стереотипите и очакванията, свързани с пола.
Провеждане на упражнението и задачи за обучители и обучаеми	<p>Задачи за учителите:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Помолете участниците да изброят институции и системи, които поддържат и засилват половите стереотипи (възможни отговори: семейство, образователна система/университети, медии, религия, правителство, законодателство, общности). 2. Работа в малки групи: всяка група избира една от изброените институции/системи. Тяхната задача е да обсъдят: <ol style="list-style-type: none"> 1) стереотипно поведение, практики и политики в избраната институция/система; 2) как избраната институция/система създава и поддържа стереотипи, свързани с пола; 3) какви промени са необходими в институцията/системата, за да се постигне напредък към общество, основано на равенството между половете. 3. Презентации на малки групи <p>Задачи за обучаемите:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Работете в малки групи. 2. Един от участниците във всяка група представя тяхната работа като говорител. 3. Участвайте активно в дискусиите.

Тема на упражнението: Неравенство между половете и характеристики на неравнопоставеността между половете в предприемачеството	
Методология	Презентация, групово упражнение
Продължителност	90 минути
Необходими материали	Преносим компютър Проектор Презентация PPT

		Флипчартна хартия/големи листи за участниците Маркери, цветни моливи
Подготовка обучението	преди	Запознайте се с презентацията и я актуализирайте, ако е необходимо.
Провеждане упражнението и задачи за обучителите и обучаемите	на	<p>Задачи за учителите:</p> <p>1. Помолете участниците да споделят примери за неравенство между половете като цяло (в зависимост от предишните познания на участниците, като първа стъпка може да се повдигне въпросът дали в тяхната страна съществува неравенство между половете).</p> <p>2. Запишете събраните примери и изказвания, които обясняват защо жените не се ползват с равен статус с мъжете във всички сфери на обществото.</p> <p>3. Презентация на учителите. Обяснете и обсъдете следните термини: Неравнопоставеност между половете, равенство между половете, справедливост между половете.</p> <p>4. Мозъчна атака с цялата група: попитайте участниците какви са последиците от неравенствата за развитието им като предприемач.</p> <p>5. Работа в малки групи/Всяка група работи по един и същи въпрос: „Какво ще трябва да се промени, за да се постигне равенство между половете?“ (напр.: промени в социалните и индивидуалните нагласи и взаимоотношения, промени в институциите и правните рамки, промени в икономическите институции и структури за подкрепа, промени в структурите за вземане на политически решения, промени в образованието).</p> <p>6. Презентации на малките групи</p> <p>Задачи за обучаемите:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Работете в малки групи. 2. Един от участниците във всяка група представя тяхната работа. 3. Участвайте активно в дискусиите.

Тема на упражнението: Какви фактори допринасят за успеха на жените предприемачи?	
Методология	Упражнение с последваща дискусия в цялата група
Продължителност	90 минути
Необходими материали	Флипчарт или големи хартии Писалки и моливи Лепящи листчета
Подготовка преди семинара	Подготовка по темата за процесите/практиките/факторите, които оказват въздействие върху професионалното развитие на жените предприемачи и техния успех в бизнеса.
Провеждане на учението и задачи за	<p>Задачи за учителите:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сформирайте малки групи от до трима души. Осигурете на всяка група голям лист хартия с нарисован образ на жена (предприемач) или помолете участниците сами да нарисуват символ на жена предприемач. 2. Инструктирайте групите да 1) дефинират какво означава успех за жена предприемач и след това 2) да направят мозъчна атака и съставят списък на различни фактори, които влияят върху кариерата, живота, успеха, представянето, доходите и други аспекти на жената предприемач. Насърчете ги да използват диаграми, картинки или да записват с булети. <p>Вариант: задайте различни въпроси на групите, фокусирани върху различни аспекти, като например:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Кои фактори допринасят за успеха на жените предприемачи при стартиране на бизнес? • Кои фактори допринасят за успеха на жените предприемачи при управление на бизнес? • Кои фактори допринасят за успеха на жените предприемачи при развиване/подобряване/разширяване на бизнеса им? <ol style="list-style-type: none"> 3. Организирайте презентации на групите. 4. Проведете дискусия и направете заключение. <p>Задачи за обучаемите:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Работете в малки групи 2. Един от участниците във всяка група представя работата си като оратор, а останалите дават своя принос 3. Участвайте активно в дискусиите.

Тема на упражнението: Дискусия на мотивационни видеоклипове за предприемачество и устойчивост

Методология	Групово упражнение
Продължителност	60 минути
Необходими материали	Преносими компютри, проектор, хартия, химикалки, моливи
Подготовка преди обучението	<p>Обучителят трябва да се запознае предварително с видеото, което ще бъде представено.</p> <p>Целта на дискусията е да се споделят знания и опит, както и да се натрупа опит в областта на колективното мислене. Обучителят има за задача да води дискусията и да гарантира, че всеки участник може да се включи в разговора. Участниците могат да бъдат насърчавани и подкрепяни да:</p> <ul style="list-style-type: none"> • споделят своя опит, свързан с обсъжданата тема; • мислят критично; • говорят за трудностите, с които се сблъскват в обучението и практикуването на предприемачество; • предлагат решения, споделят идеи и др. <p>Препоръчителна методология за улесняване на групови дискусии: https://p4c.com/</p>
Провеждане на упражнението и задачи за учителите	<p>Задачи за учителите:</p> <p>Препоръчаните стъпки за улесняване на дискусията по избраното видео са следните:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Гледайте видеото Връзки за достъп до мотивационни видеоклипове, генерирани в рамките на проекта RE-FEM: https://refem.eu/open-education-platform/videos. 2. Дайте на участниците време да обмислят видяното – те могат да разговарят по двойки или да запишат мислите си на лист хартия. 3. Формулиране на тема/въпрос: В малки групи участниците записват въпрос или тема, която искат да обсъдят.

	<p>4. Представяне на въпросите: Участниците изразяват и обясняват въпросите/темите, които желаят да обсъдят.</p> <p>5. Избор на въпроси: Справедлив вот за избор на въпроса/темата, който да бъде обсъден (за гласуване, малки пръчици, лепящи бележки или всеки малък предмет могат да бъдат ползвани -участниците поставят два малки предмета на въпроса/темата, написани на документ, който според тях е първият най-добър, и поставят един малък предмет върху този, който според тях е вторият най-добър).</p> <p>6. Дискусионна част: Дискусията може да бъде изградена по следния начин:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Първи впечатления/първоначални идеи по въпроса/въпросите (в кръг, по двойки или написани; може да бъде изготвен образец за записване на първите разсъждения). ● Обсъждане на избрания въпрос по двойки/незадължително. ● Групови обсъждания. ● Последни мисли, разсъждения (в кръг, по двойки, на хартия).
	<p>Задачи за обучаемите:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Работете индивидуално. 2. Работете по двойки. 3. Работете в малки групи. 4. Участвайте активно в дискусията с цялата група.

Достъп до мотивационни видеоклипове:
<https://refem.eu/open-education-platform/videos/>

Приложение 4: Примери за добри практики, предоставени от партньорите по проекта

Таблица: Наръчник на Ifempower за програма за наставничество

I	Съдържание	Идентифицирани добри практики:
1	Наименование на добрата практика или примерна програма за обучение	Наръчник на Ifempower за програмата за наставничество за овластяване на жените предприемачи
2	Избран от	Андалусия Емпренде
3	Държава	Австрия, Германия, Унгария, Финландия, Румъния, Испания и Португалия
4	Контекст, в който е разработена добрата практика	<p>ifpowerment е проект, съфинансиран по програмата „Еразъм +“ на Европейския съюз, с участието на 9 партньори от 7 европейски държави.</p> <p>ifempower работи за насърчаване на жените към самостоятелна заетост и предприемачество, особено в малките и средни предприятия (МСП). Въз основа на подготвително проучване на ролята на жените в европейските МСП, изследвайки основните роли, пречки, пропуски и пазарни нужди, проектът разработи модул за студенти, който да разшири техните знания по теми, свързани с предприемачеството, като предоставя практическо обучение в подкрепа на ангажираността им към самостоятелна заетост и предприемачество. Това ръководство допълва курсовете за обучение и</p>

		<p>летните и зимните училища, разработени по проекта.</p>
5	<p>Подробно описание на добрата практика</p>	<p>Ръководството за менторство на ifempower допринесе за по-доброто разбиране на менторството и по-специално на ролята на менторите.</p> <p>Преди разработването на менторската програма, експертите на ifempower анализираха добри практики в менторството в страните на всички партньори.</p> <p>Университетите използваха ръководството при прилагането на менторската програма на ifempower за жени студенти. То беше полезен инструмент както за университетските преподаватели, отговорни за курсовете, така и за центровете за подкрепа на предприемачеството на ifempower, като също така подпомагаше жените студенти в намирането на подходящи ментори.</p> <p>Основната менторска програма показва на студентите как успешни жени предприемачи управляват ежедневните си бизнес дейности. Ръководството демонстрира, че менторската програма може да бъде комбинирана със стаж или работа по проект и препоръча добавянето на такива компоненти към програмата.</p> <p>Университетите оказаха подкрепа, за да гарантират, че студентите ще намерят подходящи ментори, и създадоха база данни с налични ментори.</p>

6	Заклучения (лично мнение на лицето, което предоставя практиката) за Ръководството за обучение	<p>В Ръководството за менторство по менторската програмата са предоставени знания на висшите учебни заведения (университетите), които са партньори по проекта, за това как да се изпълнява програмата за менторство.</p> <p>След това той може да бъде приложен от всеки университет, който желае да се съсредоточи върху овластяването на жените предприемачи, и може да бъде адаптиран към всяка програма за обучение.</p> <p>Той може да бъде полезен инструмент за учителите и менторите, може да осигури добавена стойност.</p>
7	Уебсайт, връзки, изображения...	<p>https://bit.ly/3R2Qvkk</p> <p>www.ifempower.eu</p>
8	Координати за връзка	<p>info@ifempower.eu</p>

Таблица: Gira Mujeres Coca Cola

II	Съдържание	Идентифицирани добри практики:
1	Наименование на добрата практика или примерна програма за обучение	Gira Mujeres Coca Cola. (Coca Cola Women Tour)
2	Избран от	Андалусия Емпренде

3	Държава	Испания
4	Контекст, в който е разработена добрата практика	<p>Обществото претърпява бързи промени, които представляват предизвикателство пред равнопоставеността между половете. Поради тази причина в GIRA Coca Cola подкрепят жените предприемачи чрез обучение и консултации.</p> <p>Gira Mujeres е програмата Coca-Cola, която подкрепя жените, които искат да започнат нов професионален път. Това е общност, която насърчава предприемачи с бизнес идея или такива, които вече имат работещ бизнес, но се нуждаят от нова посока.</p> <p>Стартирала през 2016 г., GIRA Mujeres е отворена за жени, пребиваващи в Испания на възраст между 18 и 67 години, както заети така и безработни, от градове и села в цяла Испания.</p>
5	Подробно описание на добрата практика	<p>Те предлагат две направления за обучение: първото е насочено към предприемачи с бизнес идея, която е в много начален етап, а второто — към жените с бизнес, които се нуждаят от нова посока или подкрепа. И двете направления разполагат с онлайн обучение, групово менторство и индивидуализирана подкрепа, които спомагат за изготвянето на бизнес план или за преобразуването на съществуващ бизнес проект.</p> <p>След като приключат обучителните сесии и менторството и консултациите, жури, специализирано в областта на предприемачеството, избира четирима победители и всеки от тях получава по 8,000 EUR начален капитал, за да реализира мечтите си или да ги направи още по-големи.</p> <p>Проектът продължава с GIRA Mujeres Comunidad. Пространство, в което</p>

		<p>участниците могат да се информират за всичко, свързано със света на предприемачеството, да продължат обучението с експерти и да провеждат онлайн срещи, на които да укрепват връзките си, да създават партньорства и да си оказват взаимна подкрепа.</p>
6	<p>Заклучения (лично мнение на лицето, което предоставя практиката) за наръчника за обучение</p>	<p><i>Gira Mujeres</i> е курс на обучение, който насърчава жените да превърнат бизнес идеите си в реалност и да преосмислят своите проекти, които вече са в ход. Подкрепа за таланта на жените и равните възможности, които в контекст като настоящия изглеждат по-актуални от всякога.</p> <p>Интересен е за жените, които освен обучение и подкрепа могат да получат финансиране.</p>
7	<p>Уебсайт, връзки, изображения...</p>	<p>https://www.cocacolaep.com/es/gira-mujeres/ https://www.cocacolaep.com/es/gira-mujeres/#e7778</p>
8	<p>Координати за връзка</p>	<p>https://www.cocacolaep.com/es/contacto/</p>

Таблица: VENLA-Проект

III	Съдържание	Идентифицирани добри практики:
1	Наименование на добрата практика или примерна програма за обучение	Проект VENLA-(финансиран от ЕСФ)
2	Избран от	Бранд-Софи
3	Държава	Финландия

4	<p>Контекст, в който е разработена добрата практика</p>	<p>Жените предприемачи се нуждаят от подкрепа за развитие на своя бизнес и услуги, но намирането на време за развитие е особено предизвикателство. В проекта VENLA – Обучение онлайн и безжично (ESR) се търсят решения чрез разнообразен коучинг модел, който съчетава индивидуални консултации, съвместни работилници за жени предприемачи и онлайн коучинг. В средата на проекта е проучен клиентският опит и въз основа на резултатите коучинг моделът е допълнително усъвършенстван.</p>
5	<p>Подробно описание на добрата практика</p>	<p>Venla — онлайн и безжично обучение</p> <p>Коучингът на VENLA предлага на жени предприемачи възможността да развиват гъвкаво своя бизнес онлайн (на фински). В проекта са реализирани два пилотни модела:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Гъвкав обучителен пакет, т.е. обучение VENLA (HAMK) 2. Джобно училище за дигитален бизнес (LAB) <p>Обучението във Венла предлага възможност за гъвкаво развитие на вашия собствен бизнес онлайн. В обучението участниците се запознават с области, които подпомагат развитието. Организирано са събития за мрежово свързване и индивидуални консултации в подкрепа на онлайн работата. Обучителните материали са предоставени свободно в учебната среда на HAMK. Темите включват малки данни, дизайн на услуги, маркетинг, продажби, както и управление на стойности и време.</p>
6	<p>Заклучения (лично мнение на лицето, което предоставя практиката) за Ръководството за обучение</p>	<p>Материали за обучение са достъпни по пет теми: Малки данни, т.е. съдържателна информация; Проектиране на услугите; Предлагане на пазара; Продажби; Стойности и управление на времето.</p> <p>Обучителните материали обхващат пет теми: малки данни, т.е. значима информация; дизайн на услуги; маркетинг; продажби; ценности и управление на времето.</p> <p>Обучението VENLA беше реализирано като част от проекта VENLA – онлайн и безжично обучение (ESF) през 2019 - 2020 г. Онлайн</p>

		<p>обучението беше изпълнено в учебната среда на проекта. В края на проекта повечето от съдържанието беше предоставено свободно в учебната среда на HAMK.</p> <p>HAMK=Университет по приложни науки Хаме</p> <p>Смятам, че този проект и неговите обучителни модули са подобни на подхода на RE-FEM и всички можем да научим нещо от него.</p>
7	Уебсайт, връзки...	<p>https://www.hamk.fi/projektit/venla/</p> <p>https://www.hamk.fi/projektit/venla/</p> <p>https://learn.hamk.fi/course/view.php?id=1426</p>
8	Координати за контакт	<p>marjo.vaalgamaa@hamk.fi</p> <p>joanna.vihtonen@lab.fi</p>

Таблица: Предприемачество за устойчивост и благосъстояние в ерата на дигитализацията		
IV	Съдържание	Установени добри практики:
1	Наименование на добрата практика или примерна програма за обучение	„Предприемачество за устойчивост и благосъстояние в ерата на дигитализацията — онлайн курс“
2	Избран от	Бранд-Софи
3	Държава	Финландия
4	Контекст, в който е разработена добрата практика	Ханкен е училище по икономика във Финландия, Кампус „Vaasa“. Man Yang и Eva-Lena Lundgren-Henriksson са изследователи по темата

		„Устойчиво предприемачество сред жените“. Този курс се основава и развива въз основа на техните нови научни изследвания.
5	Подробно описание на добрата практика	<p>В своето изследване Ман Ян подхожда от перспективата на предприемачеството, за да изследва теми като устойчивост, интернационализация и стратегия за екосистеми. Изследванията на Ева-Лена Лундгрен-Хенриксон са фокусирани върху идентичностите и екзистенциалните въпроси, които могат да възникнат, когато нашето възприятие за самите нас бъде предизвикано в резултат на промени в живота и обществото.</p> <p>Резюме на съдържанието на курса:</p> <p>Научете как да станете устойчив предприемач</p> <p>В нашия все по-дигитален свят съществуват много възможности и предизвикателства за устойчиво предприемачество.</p> <p>В този петседмичен курс ще придобиете важни умения и инструменти, които ще ви помогнат да станете предприемач, подкрепящ устойчивостта и създаващ благополучие в информационната епоха.</p> <p>Ще откриете какво означава да бъдеш устойчив предприемач и ще получите ценни прозрения от реални предприемачи в региона Вааса, Финландия. Това практическо ръководство ще помогне да оформите своя професионален път.</p> <p>Придобийте ключови предприемачески умения</p> <p>Основната цел на курса е да ви осигури знания и умения, необходими за успешна кариера като устойчив предприемач.</p> <p>Ще развиете творческо предприемаческо мислене и ще усвоите основни умения за самоуправление и самоосъзнаване от гледна точка на устойчивостта.</p> <p>След това ще разгледате как предприемачеството и личното благополучие са свързани. Това знание ще ви помогне да се ориентирате в цифровата епоха и да разберете как да използвате нейните възможности за личен растеж.</p> <p>Проучване на значителната роля на предприемачеството сред жените</p> <p>След като участвате в интервюта с жени предприемачи от Вааса, ще придобиете представа за пътя на жената предприемач.</p> <p>Това изследване ще покаже как жените са жизненоважна част от предприемаческия пейзаж и</p>

		<p>ще насърчи повече жени да се развиват в устойчивото предприемачество.</p> <p>Разбиране на предприемаческата дейност в информационната ера</p> <p>И накрая, ще разберете характеристиките на информационната ера, които са в контраст с тези на индустриалната епоха, и защо и как това влияе върху устойчивия предприемачески избор.</p> <p>В крайна сметка ще знаете как да създавате идеи за устойчиво предприемачество за благосъстояние и как да следвате пътя към успешна кариера.</p>
6	<p>Заклучения (лично мнение на лицето, което предоставя практиката) за Ръководството за обучение</p>	<p>Ман Ян е доцент (с предстояща постоянна позиция) в Катедра "Мениджмънт и организация" на Икономическия университет Hanken, кампус Вааса.</p> <p>Ева-Лена Лундгрен-Хенриксон е доцент (с предстояща постоянна позиция) в Катедра "Мениджмънт и организация" на Икономическия университет Hanken, кампус Вааса.</p> <p>И двете се интересуват от предприемачеството и устойчивостта. Познавам добре и двете. Познавам ги добре – организирах семинар с тях през пролетта на 2023 г., който получи положителна обратна връзка, както и медийно отразяване, включително във Vasabladet (регионален вестник в Остроботния): https://www.vasabladet.fi/Artikel/Visa/664033</p>
7	Уебсайт, връзки,...	https://www.futurelearn.com/courses/entrepreneurship-for-sustainability-and-wellbeing-in-an-era-of-digitalisation
8	Координати за контакт	https://www.futurelearn.com/register?return=9xwxd26n

Таблица: WINNOVATORS

V	Съдържание	Идентифицирана добра практика:
1	Наименование на добрата практика или примерна програма за обучение	WINNOVATORS

2	Избран от	Асоциация на жените предприемачи в Сърбия
3	Държава	Сърбия, Румъния, Словения, Италия, Естония.
4	Контекст, в който е разработена добрата практика	<p>WINNOVATORS е проект на ЕС, финансиран по програмата „Еразъм +“. Основната му цел е съвместно разработване и прилагане на иновативни подходи за преподаване и учене в подкрепа на конкретни политики за изграждане на капацитет в областта на дигиталните технологии, предприемачеството, STEM/STEAM, иновациите и устойчивостта, от които ще се възползват младите жени от селските райони и студентите във висшето образование. Проектът WINnovators е насочен към овластяване на младите жени във висшите учебни заведения чрез:</p> <p>Насърчаване на уменията: дигитални, предприемачески, STEM/STEAM и умения за устойчивост.</p> <p>Иновации в областта на преподаването: Нови методи, включващи студенти и жени в селските райони като обучаващи се.</p> <p>Работа в екип за изграждане на капацитет: Развитие на межкултурни умения за работа в екип.</p> <p>Повишаване на уменията на участниците: Геймифицирано електронно обучение за интерактивно учене.</p> <p>Изграждане на общности: Общност WINnovator чрез социални медии за сътрудничество.</p> <p>Влияние върху политиките: Международен семинар за насоки за образование, отчитащи аспектите на пола.</p>
5	Подробно описание на добрата практика	Платформата „Иноватори“ предлага онлайн курсове, предназначени за млади жени на

		<p>възраст под 35 години в селските райони или маргинализирани общности, които имат за цел да дадат възможност на потенциални или начинаещи предприемачи. В Сърбия участват 15 екипа, всеки от които се състои от по две млади жени, включително желаещи да започнат работа предприемачи и студенти, които постигнаха успех. Тринадесет екипа завършиха първоначалната пилотна фаза, а шест преминават към втория етап, като се съсредоточават върху създаването на ориентирани към бизнеса уебсайтове. По време на първия етап всеки екип, ръководен от ментори, разработи бизнес план с цел кандидатстване за финансиране. Адриана Манчич, предприемач от Пирот с ромски произход, и членовете на нейния екип преминаха допълнително обучение по <i>Winnovators</i> за масаж и създаване на уебсайтове. Адриана успешно кандидатства и получава субсидии, като използва средствата за закупуване на оборудване, демонстрирайки успеха на проекта. Истории като нейната и тази на друг участник, Здравка Симич от Смедеревска Паланка, която също е създавала своя собствена компания, могат да бъдат намерени в канала на <i>WInnoators</i> в YouTube.</p>
6	<p>Закljučения (лично мнение на лицето, което предоставя практиката) за Ръководството за обучение</p>	<p>Асоциацията на бизнес жените в Сърбия може да предложи експертен опит и добри практики за създаване на ръководство за обучение, съобразено със специфичните нужди на младите жени във висшето образование. Това включва насърчаване на овластяване и приобщаване за повишаване на уменията, обхващащи както академични, така и предприемачески способности. Техният фокус върху насърчаването на предприемачеството, стимулирането на иновации и застъпничеството за образование, чувствително към половите различия, сред младите жени активно допринася за създаването на по-справедлива образователна среда във висшите учебни заведения.</p>
7	<p>Уебсайт, връзки,...</p>	<p>https://poslovnezene.org.rs/en/2022/03/18/winnovators-project/</p>

		https://www.youtube.com/@innovatorsproject7635 https://www.innovators.eu/
8	Координати за контакт	cirnt@pupin.rs

Таблица: FEMTECH за устойчивост

VI	Съдържание	Идентифицирана добра практика:
1	Наименование на добрата практика или примерна програма за обучение	FEMTECH за устойчивост
2	Избран от	Асоциация на жените предприемачи в Сърбия
3	Държава	Сърбия
4	Контекст, в който е разработена добрата практика	„FEMTECH за устойчивост“ се подпомага финансово от CIPE — Център за международно частно предприемачество, насочен към собствениците на микро, малки и средни предприятия и иновативни стартиращи компании, основани от жени, които са се появили в условията на кризата, предизвикана от COVID-19. Асоциацията на бизнес жените в Сърбия (ABW Serbia) стратегически се позиционира в подкрепа на своите членове, по-специално жените предприемачи. Кризата създаде спешна необходимост от ускорена дигитализация като начин бизнесите да се адаптират и да успеят пред лицето на безпрецедентни предизвикателства. Проектът е замислен като отговор на променящите се обстоятелства, чиято цел е да се даде възможност на бизнесите, притежавани от жени, да разполагат с необходимите инструменти и знания, за да се ориентират ефективно в дигиталната среда. Основната цел е не само да се смекчи непосредственото въздействие на кризата, но и да подготви

		жените предприемачи за дългосрочна устойчивост чрез дигитална трансформация.
5	Подробно описание на добрата практика	„FEMTECH за устойчивост“ успешно предостави възможности на жените предприемачи в контекста на кризата с COVID-19 чрез дигитална трансформация. Като използва вебинари, подкасти, менторство и различни комуникационни канали, проектът е насочен към ключови аспекти като дигитална стратегия, ангажираността на служителите и ролята на ИКТ за устойчивостта на бизнеса. Дейностите включват 5 вебинара, 5 подкаста, менторинг сесии, представяне пред бизнес ангели и лекция относно сексуалния тормоз на работното място. Въздействието на проекта е изрази в повишаване на осведомеността за значимата роля на ИКТ в устойчивостта на бизнеси, притежавани от жени, в условията на криза. Разнообразните комуникационни канали осигуриха широк обхват. Практическите идеи и ролеви модели, представени в подкастите, вдъхновиха участниците и допринесоха за дигитална трансформация. Освен това инициативата подобри достъпа до финансиране и изграждането на мрежи за притежавани от жени компании с фокус върху ИКТ, чрез програма за развитие и предоставяне на възможности за представяне пред жени бизнес ангели. „FEMTECH за устойчивост“ ефективно овластява жените предприемачи чрез повишаване на осведомеността, изграждане на капацитет, представяне на ролеви модели и подобряване на достъпа до финансиране и установяване на контакти по време на COVID-19 кризата.
6	Заклучения (лично мнение на лицето, което предоставя практиката) за наръчника за обучение	Асоциацията на жените предприемачи в Сърбия би могла да предложи експертен опит и най-добри практики за специално ръководство за обучение с вебинари, подкасти, менторинг сесии, сесии за представяне пред бизнес ангели и лекции относно сексуалния тормоз на работното място.
7	Уебсайт, връзки,...	https://poslovnezene.org.rs/2022/03/01/femtech-za-odrzivost-femtech-for-resilience/

		Уебинари и подкасти, записани като част от проекта, могат да бъдат намерени на уебсайта на Асоциацията на бизнес жените в Сърбия, канал YouTube и да бъдат слушани на платформите Podcast.rs, Spotify, Deezer, Apple Podcasts и Google Podcasts.
--	--	--

Таблица: WOMEN IN BUSINESS

VII	Съдържание	Описание, което трябва да бъде предоставено от ПП за установените добри практики:
1	Наименование на добрата практика или примерна програма за обучение	WOMEN IN BUSINESS. Насърчаване на предприемачеството сред жените в региона на река Дунав
2	Избран от	Регионална агенция за предприемачество и иновации — Варна (РАПИВ)
3	Държава	Австрия, България, Босна и Херцеговина, Хърватия, Германия, Унгария, Молдова, Румъния, Словения
4	Контекст, в който е разработена добрата практика	WOMEN IN BUSINESS е проект по Транснационална програма INTERREG Дунавски регион 2014—2020 г. Тя има за цел да стимулира младите жени (YWE) с новаторски идеи да започнат и развият собствен бизнес, за да постигнат пазарен успех чрез различни подходи за повишаване на техните умения за бизнес и социални иновации, чрез създаване на центрове за предприемачество сред жените (EPC) и разработване на иновативни модели на обучение. Консорциумът по проекта се състои от 14 партньори по проекта от 9 държави от Дунавския регион и обединява национални и регионални, публични и частни организации и университети.

<p>5</p>	<p>Подробно описание на добрата практика</p>	<p>В рамките на проекта WOMEN IN BUSINESS партньорството се фокусира върху проектирането, разработването, тестването, валидирането, използването, разпространението и устойчивостта на Центровете за женско предприемачество (EWCs), създадени в България, Румъния, Унгария и Босна и Херцеговина, за насърчаване на младите жени предприемачи (YWE) и за подобряване на техните умения и компетенции.</p> <p>Опитът, натрупан по време на изпълнението на проекта, е обобщен и информацията се интегрира в транснационалните обучителни модели, които се разпространяват чрез онлайн обучителната платформа на проекта за обучение на млади жени предприемачи чрез EWCs.</p> <p>В зависимост от продължителността на опита на младите жени предприемачи са разработени обучителни модели за 3 категории:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Начално ниво - YWE без бизнес опит или опит до 1 година; • Средно ниво - YWE, които са стартирали собствен бизнес, но са в началото на предприемаческия си път: 1 – 3 години; • Ниво напреднали - YWE с предприемачески опит, но които се нуждаят от подкрепа в изграждане на мрежи, разширяване на бизнеса, промяна на бизнес моделите, навлизане на нови пазари и др.: над 3 години. <p>Обучителните модули са съсредоточени върху 3 основни групи умения: меки умения, бизнес умения и дигитални умения.</p> <p>Разработените обучителни модули бяха пилотно тествани в 2 отделни издания. Участваха и 4те EWCs, с общо 243 обучаеми от целия Дунавски регион, 10 обучители, 6 присъствени обучения и 35 уебинара.</p>
----------	--	---

6	Заклучения (лично мнение на лицето, което предоставя практиката) за наръчника за обучение	Концепцията за създаване и управление на EWC, включително използването на обучителните модули, може да бъде приложена от академичните среди, образователните и обучителни центрове, както и от организации за подкрепа на бизнеса. Моделът е лесен за адаптиране и прилагане. Знакът за качество на EWC гарантира, че сертифицираните организации отговарят на стандарти по отношение на предоставяните услуги и тяхното изпълнение. Обучителните модули могат да добавят стойност и да подкрепят обучителите и жените предприемачи.
7	Уебсайт, линкове, изображения...	https://www.interreg-danube.eu/women-in-business
8	Координати за контакт	petkova@rapiv.org

Таблица: ПОДКРЕПА за ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО НА ЖЕНИТЕ В СЕКТОР АГРОХРАНИ		
VIII	Съдържание	Установени добри практики:
1	Наименование на добрата практика или примерна програма за обучение	EWA Подкрепа за предприемачество на жените в сектор агрохрани
2	Избран от	Регионална агенция за предприемачество и иновации — Варна (РАПИВ)
3	Държава	България, Чехия, Естония, Гърция, Италия, Унгария, Латвия, Литва, Полша, Португалия, Сърбия, Словения, Испания, Турция, Румъния и Украйна

4	Контекст, в който е разработена добрата практика	EWA е годишна програма за обучение, менторство, бизнес коучинг и възможности за мрежово свързване на жени предприемачи в агрохранителния сектор, финансирана от EIT Food. Повече от 260 жени предприемачи са получили подкрепа, менторство и обучение от EWA между 2020-2022 г.; почти 400 000 EUR са предоставени като награди за най-добрите предприемачи по време на финалните конкурси за представяне. Събитията за мрежово свързване (+25) свързаха стартиращи компании, самостоятелни предприемачи, корпорации, инвеститори и агрохранителната екосистема като цяло, създавайки нови партньорства и възможности за заинтересованите страни. Над 12 милиона евро са привлечени като инвестиции от предприемачите в EWA. Обратната връзка от участниците и процесът на мониторинг показват удовлетвореност от програмата (над 8 от 10) и ниво на бизнес растеж, доказано чрез нови споразумения с инвеститори, първи клиенти и служители, както и увереност в комуникацията със заинтересовани страни. Отворената онлайн платформа сега обединява над 500 жени предприемачи и ментори в агрохранителния сектор, които се възползват от ресурси, контакти и обучение. В България изданията на EWA за 2021 и 2022 г. се предоставят от РАПИВ.
5	Подробно описание на добрата практика	10 избрани предприемачи във всяка страна получават 6 месеца персонализирано обучение по специфични бизнес теми и достъп до ресурси за подобряване на уменията си. Над 20 часа персонализирано менторство от експерти в бизнеса, агрохранителния сектор и успешни предприемачи. Участие в събития за свързване в мрежа с високопоставени заинтересовани страни. Всички участници имат достъп до общността EWA и се възползват от мрежа, която предоставя директен достъп до над 500 ментори и жени предприемачи в агрохранителната екосистема. Участниците имат възможност да спечелят до 15 000 евро във всяка страна, да се запознаят с други програми на EIT Food и да получат достъп до инвеститори и големи компании, за да развият бизнеса си на следващото ниво.

6	Заклучения (лично мнение на лицето, което предоставя практиката) за наръчника за обучение	EWA може да послужи като модел за предоставяне на персонализирани обучителни и менторски програми за жени предприемачи и в този смисъл да бъде полезна за учителите.
7	Уебсайт, линкове, изображения...	https://www.eitfood.eu/projects/ewa-empowering-women-in-agrifood
8	Координати за контакт	office@rapiv.org

Таблица: KOMPLEMENTOR

IX	Съдържание	Идентифицирана добра практика:
1	Наименование на добрата практика или примерна програма за обучение	KOMPLEMENTOR. Програма за менторство за жени предприемачи
2	Избрана от	Sapientia
3	Държава	Румъния
4	Контекст, в който е разработена добрата практика	24-месечният проект по програма „Еразъм +“, наречен e-Advantage, създаде възможност за жените на възраст над 45 години да подобрят перспективите си за кариера и предприемачество чрез участие в програма за взаимно менторство. В свят, който бързо се промени в отговор на кризата с COVID-19, учим нови начини за учене и работа и сме развълнувани, че в основата на нашия проект е нова дигитална платформа, която свързва жени ментори с наставявани онлайн. e-Advantage предложи програма за е-менторство, е-обучение,

	<p>е-ресурси и е-мрежова комуникация с други жени със сходни интереси.</p> <p>С партньори в 5 европейски държави, e-Advantage е създаден с мисията да помогне на своите е-ментори и наставлявани да превърнат своя опит в кариерни и предприемачески съвети. e-Advantage е тестван и разработен в 5-те партньорски държави: Великобритания, Испания, Италия, Чехия и Румъния. В рамките на проекта бяха обучени 40 жени на възраст 45+ като е-ментори в менторство от тип „равен на равен“ и бяха набрани 160 жени на същата възраст като наставлявани, които ще получат над 10 часа безплатно менторство. Двете групи бяха включени в разработването и тестването на дигиталната менторска платформа.</p> <p>e-Advantage е съфинансирана от програмата на Европейския съюз „Еразъм +“ с партньори от Обединеното кралство, Италия, Румъния, Испания и Чехия. Проектът се изпълнява от януари 2020 г. до декември 2022 г.</p> <p>След приключване на проекта участничките в програмата за менторство стартираха програма, наречена KOMPLEMENTOR (допълнение + менторство), с групата жени предприемачи в „Трансилвания“, за да осигурят продължаването на менторството дори след края на проекта. В тази програма двойка ментори предоставиха подкрепа на начинаеща или несигурна жена предприемач, основно на възраст над 40 години, или на жена, която желае да стартира собствен бизнес.</p>
--	---

5	<p>Подробно описание на добрата практика</p>	<p>2x10 наставници от женски пол наставничество 10 (бъдещи) жени предприемачи. Кандидатстваха 40 жени, 10 бяха избрани. Програмата беше безплатна. Наставниците са определени 6 ситуации, при които наставникът може да се нуждае от помощ:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Ако се нуждаете от искра, която ви вдъхновява, представлява ново предизвикателство или просто ви мотивира. ● Ако знаете какво искате, но е полезно да разширите мрежата си, нуждаете се от връзка или съвет. ● Ако знаете къде искате да отидете, но междувременно сте загубили в ежедневните си задачи и се нуждаете от насоки. ● Ако се нуждаете от безопасно и подкрепящо пространство, където да можете да представите идеи във емпатична среда, в която да се слушате, където различните ви идеи могат да бъдат свързани ● Ако искате да се учите от някой, който е по-опитен от вас, ще придобиете знания и умения от лице, което е върнало по същия път преди вас. ● Ако желаете да изясните основните принципи, преди да започнете, или ако искате външно, безпристрастно око, за да следите напредъка си.
6	<p>Заклучения (лично мнение на лицето, което предоставя практиката) за наръчника за обучение</p>	<p>“Един добре зададен въпрос вече има половин отговор”. Считаме, че чрез формулирането на правилните въпроси и съвместното разглеждане на възможностите подкрепата от наставника може да бъде по-полезна при определянето на значими цели, избора на правилния път и вземането на добри решения. Специалността на екипа на Komplementor е, че в отношенията на наставничество винаги е имало ръководител, който подпомага отношенията между наставника и наставника. Силата им е, че те имат богат опит по широк кръг от въпроси, така че всеки наставник може да намери подходящ наставник.</p>
7	<p>Уебсайт, връзки,...</p>	<p>https://sec.ro/en/page/242/e-advantage https://komplementor.ro/</p>

8	Координати за връзка	Каталин Чиржек. czirjekkati@gmail.com
---	----------------------	---------------------------------------

Таблица: Трансилванско училище по предприемачество

X	Съдържание	Установени добри практики:
1	Наименование на добрата практика или примерна програма за обучение	Трансилванско училище по предприемачество
2	Избран от	Sapientia
3	Държава	Румъния
4	Контекст, в който е разработена добрата практика	Поредицата от обучения се провежда под егидата на Румънската асоциация на унгарските икономисти. Обучението ще укрепи и развие предприемаческите компетентности на участниците, за да максимизират своя потенциал. Важно е да се развива, укрепва и изгражда и връзката между креативните новатори и най-обещаващите стартиращи предприемачи.
5	Подробно описание на добрата практика	За обучението се избират 15-те най-обещаващи предприемачи. 4 уикенда на обучение по теми: развитие на предприемачески умения, финанси, инвестиции, комуникация, маркетинг, набиране на персонал/човешки ресурси, мрежово свързване, персонално менторство. Напредъкът и по-нататъшното развитие на резултатите се обсъждат съвместно със заинтересованите страни, участващи в процеса. Процесът завършва с одобрение от страна на ментора.

6	Заклучения (лично мнение на лицето, което предоставя практиката) за наръчника за обучение	Участието в Трансилванското училище по предприемачество е много добра възможност за жените предприемачи. Програмата не е само за жени, но организаторите и участниците заедно осигуряват подкрепяща общност, в която се провеждат открити дискусии за проблеми и трудности, и се насърчава взаимното обучение и професионалното развитие.
7	Уебсайт, препратки,...	https://www.rmkt.ro/erdelyi-vallalkozoi-iskola/
8	Координати за контакт	—

Таблица: Устойчивост и обучение за МСП RESTART

XI	Съдържание	Идентифицирана добра практика:
1	Наименование на добрата практика или примерна програма за обучение	Устойчивост и обучение за МСП RESTART: Насоки за устойчивост и обучение за МСП
2	Избран от	SBA
3	Държава	Словакия, Унгария, Италия, Белгия, Испания, Хърватия
4	Контекст, в който е разработена добрата практика	Основната цел на проекта RESTART по програма Еразъм+ е разработването на иновативно обучение за подпомагане на европейската система за професионално образование и обучение (VET) с ориентирано към нуждите съдържание, което да съпътства малките и средни предприятия (МСП) и европейската работна сила в „пътя на устойчивостта“ при рестартиране в постпандемичен социално-икономически контекст.

5	<p>Подробно описание на добрата практика</p>	<p>В рамките на проекта RESTART бяха разработени учебни материали, достъпни онлайн по няколко различни теми, свързани с периода след COVID. Те са предназначени не само за ръководители и персонал на микро-, малки и средни предприятия (МСП), но и за системата за професионално обучение (VET). Ключовите теми включват иновации, сертификация, локализация, нови бизнес модели за МСП, както и дигитализация, киберсигурност и устойчивост. Освен това се предоставят уроци по емоционална интелигентност, за да помогнат на МСП да подобрят своите вътрешни HR структури, комуникация с персонала и клиентите, както и да подкрепят лидерите на МСП в справянето с предизвикателствата на постпандемичната социално-икономическа среда и да увеличат капацитета им за адаптация. Насоките включват характеристиките на обучението по RESTART, указания за използването и разпространението на учебните материали, разработени в рамките на проекта, както и описание на учебните модули и онлайн платформата, която отговаря на нуждите на онлайн обучаемите.</p>
6	<p>Заключения (лично мнение на предоставилия добрата практика) за Ръководството за обучение</p>	<p>Модулите и обучението, включващи теми като иновации, сервитизация, дигитализация и емоционална интелигентност, разработени в рамките на проекта RESTART, могат да бъдат използвани от обучители и жени предприемачи в образователния процес. Те също така могат да послужат като основа за подготовка на обучения, адаптирани към специфичните нужди на жените предприемачи. Насоките за приложение на RESTART предоставят ръководство за използването на учебните материали на RESTART.</p>
7	<p>Уебсайт, препратки,...</p>	<p>https://www.restartproject.eu/ https://www.restartproject.eu/pdf/RESTART_PRO4_Mainstreaming_Guidelines_EN.pdf</p>
8	<p>Координати за контакт</p>	<p>mp@sagency.sk</p>

		blizman-servilova@sbagency.sk gavalcova@sbagency.sk cikatricisova@sbagency.sk
--	--	--

Таблица: THINGS+

XII	Съдържание	Описание, което трябва да бъде предоставено от ПП за идентифицираните добри практики:
1	Наименование на добрата практика или примерна програма за обучение	THINGS+ (Въвеждане на иновации в услугите в производствени компании, базирани на продукти) Методология за иновации в услугите THINGS+
2	Избран от	SBA
3	Държава	Словакия, Австрия, Хърватия, Чехия, Унгария, Полша, Словения, Германия, Италия
4	Контекст, в който е разработена добрата практика	Проектът THINGS+ има за цел да обогати портфолиото на компании чрез допълнителни услуги, които увеличават стойността за клиентите и подобряват пазарната позиция на компаниите. Това се постига чрез подобряване на уменията на предприемачите за управление на иновации в услугите. Проектът създава методология, която помага на предприемачите да развият нови услуги, базирани на техните продукти.

5	<i>Подробно описание на добрата практика</i>	<p>THINGS+ е проект, който разработва методология за въвеждане на иновации в услугите за производствени компании, които до момента са се фокусирали върху продажбата на продукти. В сътрудничество с европейски експерти бяха анализирани съществуващи методологии за сервитизация на продукти и свързаните с тях нужди. Въз основа на този анализ бяха създадени учебни материали и насоки за бъдещи обучители, както и методология за включване на сервитизация в портфолиото на производствените компании. Въз основа на тези материали бяха проведени обучения и семинари за избрани компании. В края на проекта се изпълниха пилотни дейности, за да се приложат иновативни практики за сервитизация на продукти в тези компании. Проектът също така разработи набор от безплатни инструменти и методи за прилагане на методологията за иновации в услугите, както и насоки за системата за обучение за иновации в услугите. Освен това, THINGS+ предлага е-каталог с добри практики, които показват как техниките и инструментите за сервитизация помагат на МСП да разширят и подобрят своите услуги и бизнес. Проектът създаде и сертифициран курс за експерти, които искат да станат мениджъри по сервитизация.</p>
6	<i>Закljučения (лично мнение на лицето, което предоставя практиката) за наръчника за обучение</i>	<p>Проектът и разработената методология разглеждат темата за сервитизацията и могат да бъдат полезни за обучение на жени предприемачи.</p>
7	Уебсайт, препратки,...	<p>https://www.interreg-central.eu/Content.Node/THINGS-.html</p>
8	Координати за контакт	<p>mp@sbagency.sk blizman-servilova@sbagency.sk gavalcova@sbagency.sk cikatricisova@sbagency.sk</p>

Таблица: Програма за наставничество на фондация SEED

XIII	Съдържание	Идентифицирана добра практика:
1	Наименование на добрата практика или примерна програма за обучение	Програма за наставничество на фондация SEED
2	Избран от	Фондация SEED
3	Държава	Унгария
4	Контекст, в който е разработена добрата практика	Целта на Менторската програма е да предостави комплексно решение за развитие, съобразено с индивидуалните умения и специфичните нужди на бизнеса на целевата група. Оперативната цел на менторската програма е да използва бизнес възможностите, идентифицирани чрез други програми за развитие, предлагани от Фондацията (например <i>Dobbantó, Pick a Bag</i>).
5	Подробно описание на добрата практика	<p>Менторската програма се състои от седем взаимосвързани подпроцеса:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Програмата започва с кандидатстването на наставявания, който формулира нуждите на бизнеса. 2. Следва оценка (входяща оценка) на кандидата чрез интервю за предприемаческа готовност и тест за устойчивост, които идентифицират силните страни, нуждите и областите за развитие по време на менторството. 3. Избор на ментор въз основа на резултатите от оценката и включване в менторската програма. 4. Разработване на индивидуален менторски план, съгласуван с координатора на менторството и наставявания.

		<p>5. Подписване на менторския договор и начало на същинския менторски процес.</p> <p>6. В хода на менторския процес координаторът ежесечно следи съответствието на менторството с менторския план. При установяване на отклонения, координаторът извършва анализ на първопричините, за да определи естеството на отклонението, коригира плана или подпомага преодоляването на предизвикателства в развитието на наставявания.</p> <p>7. Завършване на менторския процес.</p> <p>В края на менторския процес се извършва преглед на придобития опит и изходяща оценка. Напредъкът и бъдещите възможности за развитие на резултатите се обсъждат съвместно от участниците в процеса. Процесът завършва с одобрението на ментора.</p>
6	Заклучения (лично мнение на лицето, което предоставя практиката) за наръчника за обучение	Фондация SEED разглежда менторството преди всичко като процес на развитие, вплътен в съвместната работа между ментор и наставяван. Тъй като програмата е гъвкава и може да бъде адаптирана към индивидуалните нужди, тя е ефективен инструмент за развиване на устойчивостта на жените предприемачи и техния бизнес.
7	Уебсайт, препратки,...	www.seed.hu
8	Координати за контакт	seed@seed.hu zsuzsanna.lukacs.lakatosne@seed.hu cfarkas@seed.hu

Таблица: Програма за обучение с менторска подкрепа

XIV	Съдържание	Установена добра практика:
------------	------------	----------------------------

1	Наименование на добрата практика или примерна програма за обучение	Програма за обучение с менторска подкрепа
2	Избран от	Фондация SEED
3	Държава	Унгария
4	Контекст, в който е разработена добрата практика	Целта на Програмата за обучение с менторска подкрепа, предоставена от Фондация SEED за развитие на малкия бизнес, е да предаде предприемачески знания и умения на участниците според тяхната индивидуална готовност, като осигури подкрепа, съобразена с техния уникален фокус на развитие за успешно управление на бизнес. Многогранната програма за развитие се основава на предаването на знания от експерти с опит в бизнес развитието и предприемачеството. Тя включва възможности за постоянна комуникация с професионалистите в рамките на предварително установени канали за контакт.

5	<p>Подробно описание на добрата практика</p>	<p>Менторската програма се състои от седем взаимосвързани подпроцеса: (1) Процесът започва с кандидатстването на наставявания, който формулира нуждите на бизнеса. (2) Кандидатурите преминават предварителна оценка от четирима експерти въз основа на предварително зададени критерии (мотивация, ангажираност, ориентираност към цел и др.), което води до класиране и формиране на екипа. (3) Избират се потенциални ментори (общо 3) въз основа на силните страни, предизвикателствата и нуждите от развитие, подчертани от кандидатите. (4) Разработва се менторски план, съобразен с характеристиките на групата. (5) Реализация на насочена обучителна програма. Групата участва в теоретични и практически сесии по шест ключови области на бизнес операциите (определяне на посока за развитие на бизнеса, изграждане на бизнес план, маркетинг/онлайн маркетинг, финансово управление/данъци, бизнес мениджмънт, продажби/бизнес комуникация). По време на тези сесии се вземат под внимание два основни аспекта: използване на дигитални приложения в бизнес операциите и развитие на умения за сътрудничество. (6) Приключване на менторския процес: (1) участниците в програмата представят своите бизнес планове; (2) професионалният екип оценява ефективността на програмата за развитието на участниците.</p>
6	<p>Заклучения (лично мнение на лицето, което предоставя практиката) за наръчника за обучение</p>	<p>Успешна програма за обучение с менторска подкрепа включва персонализиран подход чрез избор на ментори, базиран на индивидуални силни страни и нужди, като осигурява адаптирано учебно преживяване. Програмата акцентира върху постоянната оценка и обратна връзка, гарантирайки, че тя се развива, за да отговори на нововъзникващите нужди и да допринесе ефективно за развитието на участниците. Тази практика може да бъде приложена и в RE-FEM.</p>
7	<p>Уебсайт, връзки,...</p>	<p>www.seed.hu</p>
8	<p>Координати за контакт</p>	<p>seed@seed.hu zsuzsanna.lukacs.lakatosne@seed.hu cfarkas@seed.hu</p>

**Co-funded by
the European Union**

Уебсайт:

www.refem.eu

Електронна поща:

hetfa_re-fem@hetfa.eu

Facebook:

www.facebook.com/REFEM0

Twitter:

[@RE-FEM project](https://twitter.com/RE-FEM_project)

LinkedIn:

www.linkedin.com/RE-FEM

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са единствено на автора(ите) и не отразяват непременно възгледите на Европейския съюз или Изпълнителната агенция за образование и култура (EACEA). Нито Европейският съюз, нито EACEA могат да бъдат държани отговорни за тях.